25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6748 — 15 ՄԱՐՏ 1908 — ՇԱԲԱԹ — 25 ՍԷՓԷՐ 1326 — 28 Mars 1908 — 25me année № 6748

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Գ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 45 »
ԴԱՒԱՌԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 105 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿՐԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 35 Ֆրք.
» » » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԵԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌وِلك
ازمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درهلیه غلطه

"ARÉVELK,"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Consiple, Galata

10 PARAS

ՀԱՄԱՊԱՏՈՒՄ

ԶՈՐՍ ԱՌԵՏԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԱՐՈՒ ՀԱՄԱԶԱՅՆԵՑՆԵԼՈՎ ԵՒ ԾԱՐԱՅԱԲԵԼՈՎ ԱՄՓՈՓՈՒԱԾ

175 ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՈՅՆ ԱՌԱԿԸ

Ղուկ. ԺԵ. 11–32

Կորուսեալ ոչխարին և կորուսեալ դրամին առակներուն կը յաջորդէ կորուսեալ զաւակին առակը, զոր Անառակ Որդւոյ անունին ներքեւ կը յիշենք շարունակ. և օրուն ներքին նպատակը նախընթացներուն համանման է. բայց ոչ եւ անչունչ կամ անբան էակին չուրջը դառնալուն, այլ բանաւոր էակի պատմելուն, աւելի պարագաներով զարդարուած է, օրոնցմէ ոմանք յատուկ խորհրդով մը յիշուած են, մինչ ուրիշներ պարզապէս զարդի համար յիշատակուած են։

Մեծատուն հայր մը երկու զաւակ ունի. օրոնք իւր հովանաւորութեան ներքեւ կ'ապրին և հօրենական տան մէջ կը մնան։ Պզտիկը այդ կացութենէն կը ձանձրանայ. կ'ուզէ ինքիր գլխուն գործի տէր ըլլալ, և իւր ուզածին պէս ապրիլ։ Իւր միտքը հօրը կը յայտնէ և կը պահանջէ իսկ, որ իւր ժառանգութեան մասը հիմակուընէ իրեն յանձնուի, և ինքն ալ բաժնուի, երթայ, ինքիր գլխուն ապրատի ու չանի։ Կամայ կամ ակամայ, համաձայնած կամ բանդաստուած, հայրը պզտիկ զաւակին կամքը կը կատարէ, և իւր ստացուածքին կէս բաժինը անոր կը յանձնէ իբր ապագայ ժառանգական իրաւունք։ Տղան առածը բոլոր առակ կ'ելնէ, և գոյացած գումարը կը ժողվէ և հեռու քաղաք կ'երթայ, այն տեղ աչքէ հեռու աւելի ազատ ապրելու համար։ Երբոր այնչափ դրամ ձեռքը կը տեսնէ, ախորժելու և վատնելու միտքը, եթէ ունէր ալ, կը մտնայ. կ'սկսի ուտել ու խմել, զուարճանալ և զեղխանալ, խաղի և ցոփութեան հետէ ըլլալ. հայրի իրեն յարմար ընկերներ ալ գտնելով, վասն զի այսպիսի բաներ մէն մնակ չեն կրնար կատարուիլ։ Շատ չանցնիր, ունեցածը կ'սպառէ կը լմնցնէ, թերուս պարտք ալ կ'ընէ յուսադրելով. բայց վերջապէս այն դատն ալ կը փակուի, և բոլորովին չքաւոր ու անանկ կը մնայ մէջտեղ. օտարութեան մէջ ծանօթ ու բարեկամ ալ չգտներ. ուրախութեան ընկերներէն մէկ մը իրեն վրայ չդիմեր, այլ ատելու ու վատաբկելու յարմարութիւն ու լարժութիւն ալ չունի. եղած տեղէն ալ կը հեռանայ. անծանօթ գիւղեր և ագարակներ կ'ելնայ. գիւղացուոց անձի մը մօտ ծառայութեան կը մտնէ, որն որ խղճ մը պատաւանն, պանծալ պարարակ եղը մոթեն, երգիչներ և նուագածուներ բերեն, և չենք շնորհք ուրախութեան և զուարթութեան երեկոյթ մը սարքեն։ Հայրը հանդէսին գլուխը անցած և իր զաւակը քովը նստեցուցած խնդութեամբ կը կրկնէր ամէնուն. «Կերէք-ըմբեցէք և ուրախ լիցո՛ւք, զի այս որդի իմ մեռեալ էր և եկեաց, կորուսեալ էր և գտաւ»։

Բաղդը անանկ բերաւ, որ մեծ տղան այն օրը տունը չէր, կանուխ հեռու ագարակ էր գացած և անցած դաշտերն տեղեկութիւն չէր ունեցած։ Իրիկուան դէմ միայն տուն կը դառնար, և մօտեցած առեն երգերու և պարերու ձայներ կը լսէ, պատճառը չիմանար, ծառաներուն մէկէն ը ցատրութիւն կը հարցնէ. այն ալ կ'ուտեէ, թէ պզտիկ եղբայրդ յանկարծ դարձաւ խեղճակրակ վիճակի մէջ, բայց բոլորովին զղջացած, հայրդ ալ ուրախութենէն ինչ ընելիքը չգիտցաւ, հագուստներ ազատեցուց, կոչունք և ուրախութիւն սարքեց, մինչեւ իսկ սա պահնաւ պարարակ եղը մոթեցէ ասաւ։ Մեծ տղան փոխանակ ուրախանալու կը տխրի, կը նախանձի անառակ եղբօրը եղած պատուոյն ու ցուցուած սիրալիր ընդունելութեան։ Նա հօրը ինչքին կէսը փճացուցեր էր, միւս կէսը բոլոր իրեն պիտի ըլլար, բայց հիմայ նա եկեր էր մնացած կէսին ալ բանեկից պէր ըլլալու։ «Այ ուրեմն, կ'ըսէ, այս ասենին մէջ ինձի տեղ չկայ, հայրս անառակը առնէ ու նստի, ես ալ ելս տուն չեմ մտներ»։ Ծառաները կը փութան և մեծ տղուն ըրածը հօրը կը հաղորդեն։

Մերուինն չուարած դուրս կը վազէ, մեծ տղան կը տեսնէ, և կը սկսի սիրալ առնել, կը վախնայ որ կորուսեալ տղան գտած ատեն, ունեցած տղան չկորսնցնէ։ Անոյշ խօսքերով կը շողոմէ, բայց մեծ տղան խստութեամբ կը պատասխանէ. «Այսչափ տարեկի հաւատարմութեամբ ծառայեցի, երբեք կամքիդ դէմ բան մը չբրի, երբեք հրամաններդ անկատար չթողուցի. և այսչափ արժանիքս փոխարէն օր մը ուլ մըն ալ չտուիր բացէն, որ երթամ ընկերներուս հետ ուրախութիւն մը ընեմ։ Ինչո՞ւ սուրմն, երբ սա տղադ կուգայ, որ քու ինչդ տարու ցոփութեանց ու անառակութեանց մէջ վատնեց, մինչեւ իսկ պարարակ եղը անոր սիրոյն կը մորթես. ինչ է եղեր անոր արժանիքը, ինչով նա ինէ աւելի սէր տեսնալու արժանի կը տեսուի եղեր»։

Հայրը քաղցրութեամբ կը պատասխանէ. «Արժանիքի խնդիր չկայ, տղա, ոչ մէկէն միաքէն կ'անցնի թէ նա քենէ աւելի սիրոյ ու պատուոյ արժանի էր, դուն ալ դէպք է ուրախանաս որ կորուսեալ մը գտանք այսօր։ Բանի որ ամէն դուն ալ դէպք է ուրախանաս որ կորուսեալ մը գտանք այսօր։ Բանի որ ամէնէն չնչին կորուսեալ բանի մըն ալ գէտնելիր ուրախութեան պատճառ է, այժմ մեր գտածք, իմ զաւակս է, քու եղբայրդ է։ Դուն առնին մէջն էիր, բոլոր առնը քուկդ ալ էր, ուլ ուզէիր, հարթ ուզէիր, եղ ուզէիր, ինչ ուզէիր առնել ու գործածել քու իրաւունքդ էր. երբ ուզեցիր, ու հա զլացաս։ Մէկ կողմ ձգէ՛, տղա, ծուռումտու մտածումներ, հիմակ ուրախութեան վայրկեան է, եկո՛ւր, եղբայրդ տե՛ս, սիրէ՛, համբուրէ՛, ուսնես ինչպէս խելօքցած է, դուն ալ պիտի հաւնիս, դուն ալ մեղի պէս մեզի հետ պիտի ուրախանաս, թէ կորսուած մը գտնուեցաս. թէ մեռած մը յարութիւն առաս»։

Ինչպէս ամէն առակներուն մէջ, նոյնպէս այս առակի մէջ ալ գործողութեան պատմական լրումը կը պակսի, պէտք եղած խրատական կտորները զրուցուելէն ետքը, եղելութեան պարագաները կարուսրութիւն չեն ունենար. հետեւաբար չեն ըսուած թէ մեծ եղբայրը ինչ ըրաւ, ներս մտաւ, երկաւ եղբայրներ տեսնելուն արդեօք, անառակը ինչ տեսակ կեանք տկաւ վարել, և այլ այսպիսի դարագաներ չաւելութեան մէջ մնացած են։

Այս առակն ալ կրկին նպատակով խօսուած է, այսինքն է աւետարանական և բարոյական։ Աւետարանական իմաստով նորէն հեթանոսաց կոչման խորհուրդն է։ Պզտիկ տղան, որ է անառակը. Աստուծոյ ուսէէն հեռանալէն ետքն ալ, զղջումով ու արդարանալով, նորէն պատուով և գովեստով կ'ընդունուի Երկնից Արքայութեան մէջ. իսկ մեծ տղան, որ է Հին Ուխտի իսրայէլեան ժողովուրդը. կարծես թէ պզտիկ եղբօրմէն եաեւ կը մնայ. և իւր նախանձոտ և անձնասէր բնոյթով մինչեւ իսկ Երկնից Արքայութիւն մտնալ չուզեր և կամովին կը հրաժարի, և երկնաւոր Հօր հրաւէրն ալ մերժելու ձեւեր կը ցուցնէ. Դուցէ այս կէտը աւելի շեշտելու համար է, որ առակին վերջը մեծ զաւակին տուն մտնելուն յիշատակութիւնն իսկ չըներ Յիսուս։

Իսկ բարոյական իմաստը չատ աւելի զգայուն և չատ աւելի բեղուն է, և քրիստոնէութեան սկզբէն միչեւ ցայսօր, չեմ կարծեր թէ Անառակին առակէն աւելի խօսուած, կրկնուած, բացատրուած, մեկնուած, սիրուած և զգացուած Աւետարանի կտոր մը եղած ըլլայ։ Որչափ կենդանի և ճշդիրտ է մեղաւորին վիճակը, հօրը ունէն գլուխը առնող և կամովին մեկնող զաւակին գործին մէջ։ Որչափ զգայուն և տրտաքրտ է Աստուծոյ գթութեան նմանութիւնը, տուն դառնալու միտքը լղացող և կամքը յայտնող անառակին սիրալիր ընդունելութեան մէջ։ Մեղքն ի տպաւորութիւն, սէր և թողութիւն կարծես թէ իրարու հետ կը մրցին իրենց զօրութիւնը յայտնելու մէջ։

Նախընթաց երկու կորսուածներուն՝ ոչխարին և դրամին առակներուն հետ, այս երրորդ կորսուածին՝ անառակ որդւոյն առակը բաղդատած առենիս աչքի զարնելու պարագայ մըն է, որ երբ հովիւն ու կինը կորսուածին եաեւէն կ'երթան ու կը փնտռեն, կորսուած զաւակին հայրը ամենուին փնտռելու չելլար, ոչ ալ եաեւէն խնդրակներ կը ղրկէ, և ոչ ալ կացութիւնը իմանալու հոգ կը տանի։ Արդ՝ այս կէտը հիմնական պարագայ մը կը կազմէ ապաշխարութեան մէջ։ Դրամին համար ըսինք թէ անշունչ ու անկար կորսուած մըն էր, ոչխարին համար ըսինք թէ անքան ու անգէտ կորսուած մըն էր, հետեւաբար անկարութեամբ և անգիտութեամբ ինկած մեղաւորներու կը նմանէին, որոնց ներումը և առատաձիր չնորհքը դիւրաւ կրնային ընդունուիլ։ Իսկ զաւակը անշունչ կամ անգէտ չէր, այլ կրնար ըրածը չընել, գիտէր ըրածը ճանչնալ, և գիտութեամբ և կարողութեամբ օժտուած լինելով հանդերձ, չարութեամբ կը մեղանչէր։ Ահա այսպիսիները արժանի չեն ըլլար աստուածային գթութեան, բայց եթէ երբ իրենց զղջացած միաքով ու հառաջանաց կամքով կ'ուզեն իրենց մեղաւոր վիճակէն ելնել. որբուիլ ու մաքրուիլ իրենց ընդունած գարշելի վիճակէն, դառնալ Աստուծոյ ուսէն ուսէն կամովին մեկնեցան։ Այսպես իւրեպ է կրկնել ինչ որ ուրիշ տեղ բացատրեցինք (յոդ. 74) անկարութեան և անգիտութեան և չարութեան մեղքերուն տարբերութեանց վրայ, որք կը կոչուին Հօր դէմ, Որդւոյն դէմ և Հոգւոյն դէմ մեղքեր, և այդ վերջինները այսինքն չարութեան մեղքերուն համար կ'ըսուի թէ բնաւ ներում չեն գտներ, այսինքն է, ներում չեն գտներ մինչեւ որ նախընթաց զղջմամբ իրենց չարութեան կերպարանքը չթոթափեն։ Եւ այս կը տեսնուի ճիշդ ու ճիշդ անառակին օրինակին մէջ, որուն հայրը, զաւկին եաեւէն չեղաքանի որ կամովին մեկնած էր, և գութ ու ներում չցոյսնց մինչեւ որ անառակը հօրենական տունը չմտաց։

Բարոյական իմաստին կողմէ նկատուելիեան արժանի կէտ մըն ալ է, անառակին անկման և անառակին վերականգնման բուն և հիմնական պատճառը զննելն։ Հօրենական տան մէջ վայելած խնամքը առատաձիր չնորհքին օրինակն է, և այդ չնորհքին յարգը չճանչնալը եղած է անոր անկման պատճառը, ինչպէս և նոյն չնորհքին յարգը ճանչնալը բաւական եղած է զինքն վերստին ինկած տեղէն վեր կանգնելու։

Նկատողութեան արժանի կէտեր են և առակին չուրջը դարձող ընտանեկան պարագաներ, որ ընտանեկան կեանքին բարոյական հիմերը դնելու կը ծառայեն։ Անառակին տան մէջ մօր կամ քրոջ յիշատակը կը պակսի. կանանց ներկայութիւնը տան մէջ դորովոյ նշանակ է, և եթէ մօր մը կամ քրոջ մը փափուկ դորովը գրանուած ըլլար, հաւանաբար անառակը այն յեռմիտ որոշումը տուած չէր ըլլար։ Անառակին իւր մանկութեան մէջ լաւ կրթութիւն առած, արհեստ կամ արուեստ մը սորված, որ և է ընդունակութիւն մը ստացած լինելը չյիշուիր, այլ կը ներկայացուի պարզապէս հարուստի չփացած զաւակ մը պէս։ Եթէ անառակին մանկութիւնն ու երիտասարդութիւնը խնամով կրթուած, եթէ անառակը օգտակար ընդունակութեան մը տէր եղած ըլլար, յանկարծ դժբաղդութեան մէջ ինկած ատենն ալ, կրնար իւր մասւոր զարգացմամբ զինքն կանանչուրել, և ստացած ընդունակութեամբ իրեն յարմար զբաղանք ու վաստակ մը ճարել, և ոչ թէ իւր յեսին անպիտան մը խարդախութենէ վեր զբաղանքի մը տէր չկրնալ ըլլալ, և ունոր մէջն ալ վարձքի իսկ արժանի չեղեալ։ Ընտանեկան յոռի կրթութեան նշանաւոր է նաև մեծ եղբօր յանձնած նախանձոտ ու դժգոհ ընթացքը, որ կորսուած եղբօր մը գրեթէ յարութիւն առածի պէս երեւան գալուն պահուն, բնաւ եղբայրական սիրոյ նշոյլ մը չցուցներ, և իւր անձնական շահուն ու հաճելիին հետեւելով կարծես թէ կը ցաւի որ իւր եղբայրը չէ մեռեր չէ պակսեր, ու ելեր կուգայ նորէն հօրենական ժառանգութենէն բաժին սառնալու հաւանականութեամբ։

Ս. Հայրեր փոխաբերական կամ յաջորդական իմաստներով ալ զանազան գեղեցիկ խորհուրդներ քաղած են անառակին առակէն, և ասոնց մէջ նշանաւոր է փրկագործութեան խորհուրդին վրայ պատասխանելը, որ մեղաւոր մարդկութիւնը կը փրկուի զենմամբ Փրկչին, և կ'զգենու անմեղութեան ժամանակէն պահուած սքանչելութեան պատմուճանը, և կը հրաւիրուի Արքայութեան երկնային ուրախութեանց։ Առակիս վրայ քիչ մը աւելի երկարեցինք, բայց կ'արժէր ալ նշանաւոր հատուած մը լաւ լուսաբանել։

ԲՆՆԱՍԻՐ

ԷՏՈՒԱՐԴ ՅԵԼԼԷՐ
(1814–1908)

ԳԵՐՄԱՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԵԱՆ ՆԵՍՏՈՐ

Էտուարտ Յելլէր Հեկելեան.— Հեկելի փիլիսոփայական դրութիւնը և զարգացման օրէնքը.— Հեկելեան դպրոցը և անոր երկու մեծ հատուածներու բաժնումը.— Հեկելի կեանքն ու փիլիսոփայութիւնը. Անոր գրական գործերն ու «Յունաց փիլիսոփայութեան պատմութիւնը»։

Ս.

Գերման փիլիսոփայութիւնը մարտ 6/19ին այս տարի ծանր կորուստ մը ունեցաւ։ Շաբաթուան մէջ վախճանեցաւ 94 տարեայ Էտուարտ Յելլէր, բառին բուն իմաստով Գերմանիոյ Փիլիսոփայութեան Նեստորը, Նեստոր տարիքի կողմէն, Նեստոր ուսուցչապետութեան կողմէն, Նեստոր գիտական հմտութեան տեսակետով։ Վիլհէլմ Բ. հետեւեալ ցաւակցական հեռագիրը ուղղեց աշխարհաձայն գերման փիլիսոփայի որդի Բրոֆ. Ալպէրդ Յելլէրի.

«Սրտանց կը վշտակցիմ ձեր հոր մահուանը։ Ամբողջ դարգացեալ աշխարհի հետ ես ալ մաքով կը միանամ, մեծ փիլիսոփային դասագիրքն ալ ինձ, անկեղծ բարեսիրութիւնս յայտնելու այն նշանաւոր ծառայութեանց համար զոր հանգուցեալը մատոյց գիտութեան և մասնաւորապէս գերման մատուռական կեանքին։ Էտուարտ Յելլէր գերման ազգին աղուսագոյն զաւակց դասն անցած է և պարծանքով ու հիացմամբ պիտի արտասանուի անոր անունը։» (Տես Արեւելք թիւ 6747)։

Ընդհանրապէս նշմարելի է որ գերման փիլիսոփաներն իրենց միւս պաշտօնակիցներէն աւելի երկարակեաց են և այն գեղափարներու աշխարհը, որուն մթնոլորտին մէջ անոնք կ'ապրին ու կը սնանին, զանոնք արդէն յատկանշականութեան կը մատեցնէ կամ սահմանակից կը դարձնէ։ Էտուարտ Յելլէր չնայելով ին պատկաւոր ծերութեան, հազւով և մրքով թարմ մնացած էր և երիտասարդական եռանդով կը հետեւէր գիտութեան նորագոյն արտադրութեանց։ Էտուարտ Յելլէր Հեկելեան էր և անոր փիլիսոփայութեան և գերման գիտութեան մատուցած ծառայութիւնը լաւ ըմբռնելու համար անհրաժեշտ է ակնարկ մը ձգել Հեկելեան փիլիսոփայութեան և դպրոցին վրայ, որուն ամէնէն հանճարեղ ներկայացուցիչներէն մէկը եղաւ այնպիսի հանգուցեալ փիլիսոփան։

Հեկել (1770-1831) առարկայական գաղափարապաշտութեան հիմնադիրն է։ Անոր փիլիսոփայութիւնը կարելի է երեք մասերու բաժնել։ 1. Բոլոր ընդհանուր ըմբռնումներու և կամ բնական ու հոգեկան կեանքին հիմք ծառայող գաղափարներու զարգացումը, որոնց հետազօտութիւնը տրամաբանութեան գիտութեան կը վերաբերի. 2. Իրական աշխարհի կամ բնութեան զարգացումը, որ բնական փիլիսոփայութեան կը վերաբերի և 3. գաղափարներու աշխարհին զարգացումը և կամ բարոյականութեան, պետութեան, արուեստի, կրօնի և գիտութեան մէջ գործող հոգւոյն գիտութիւնը, որով հոգեկան փիլիսոփայութիւնը կը զբաղի։ Բացարձակ հոգին էութիւնը ուսումնասիրելու համար Հեկել բացարձակ մեթոտ մըն ալ չինած էր։ Բացարձակը Հեկելի կարծիքով նախ աննիւթ ժամանակութիւն մըն էր, ապա այս անխան մտածողութիւնը ժամանակի և տարածութեան կամ բնութեան վերածուեցաւ և վերջապէս ինքզինքը գիտակցող միաք կամ հոգի դարձաւ։ Հոգին իր էութեան գիտակցելու կամ բացարձակ հոգի դառնալու համար Հեկելի վարդապետութեամբ զարգացման երեք չրջաններէն անցնելու է։ Զարգացման առաջին աստիճանը կը ներկայացնէ գեղարուեստը, երկրորդը՝ կրօնը և երրորդը՝ փիլիսոփայութիւնը։ Բացարձակ հոգին գեղարուեստի մէջ կը պատկերանայ իւր զգայականաւոր պատկերը։ Գեղեցկութիւնը գաղափարի մը մեր զգայարանքներուն մատչելի նիւթի մը միջոցով մեզ յայտնուիլն է։ Գեղեցկութիւնը արտայայտելու համար անհրաժեշտ է նիւթ և գաղափար։ Գեղարուեստական այլ և այլ ազդեցութիւններ յառաջ կուգան նիւթի և գաղափարի միացումէն։ Խորհրդապաշտական (symbolisme) գեղարուեստին մէջ նիւթը կ'ելնէ և գաղափարը մեծ դժուարութեամբ կը թափանցէ անոր մէջ։ Դասական (classique) արուեստին մէջ գաղափարը և նիւթը բացարձակապէս իրարու կը համապատասխանեն։ Վիպական (romantisme) արուեստին մէջ հոգին դեռ կելնէ դեռ մը ուրի և նիւթը միան երեւոյթի կը վերածուի։ Այս ուղղութիւնը ներէն և մէկելի նիւթէն կախուած են արուեստները, զոր Հեկել հինգ մասերու կը բաժնէ։ Գեղարուեստին ամէնէն պարզ զարգացման աստիճանը կը ներկայացնէ ճարտարապետութիւնը, որուն մէջ նիւթը կ'ելնէ և այս պատճառով խորհրդապաշտական գեղարուեստին կը պատկանի։ Քարը ծանրութեան օրէնքի համաձայն կը դասաւորի և դժուարութեամբ կ'արտայայտէ գեղեցկին գաղափարը իւր չէնքի։ Գեղարուեստի զարգացման աւելի բարձր աստիճան մը կը ներկայացնէ արձանագործութիւնը, որ նիւթին կ'ուզէ մարմնանալ և այդ ձեւով հոգին և գեղեցիկը պատկերացնել, անոր մէջ գործած ամբողջ նիւթը գաղափարը մարմնացնելու կը ծառայէ։ Բայց ճարտարապետութեան մէջ հոգեկան կեանք և տրամադրութիւն մատնանշող հայացք, ժպիտ, տխրութիւն, սեր և այլն այնպիսի նրբութեամբ չեն կրնար արտայայտուիլ, ինչպէս նկարչութեան մէջ, որ գեղարուեստական զարգացման երրորդ աստիճան մը կը ներկայացնէ։ Նկարչութեան նիւթը կապիտ զարդ մը չէ, այլ գունաւորդ տարածութիւնը և լոյսին հոգեկանց խաղը։ Նկարը նիւթական տարածութեան պատրանքը կուտայ, և այս պատճառով նիւթի գաղափարացման յառաջացեալ աստիճան մը կը ներկայացնէ և քնդունակ է հոգեկան տրամադրութիւններ և զգացումներ յայտնելու։ Ճարտարապետութիւնը, Արձանագործութիւնը, Նկարչութիւնը տեսանելի նիւթը կը մշակեն, կը կերտեն և կ'ուզեն անոնց միջոցաւ գաղափարը մարմնացնել։ Այս երեք գեղարուեստներն ալ իրենց պատկերացումները տարածութեան մէջ կը մարմնացնեն։ Տարածութիւնը (Raum) բոլորովին կ'անհետանայ Երաժշտութիւնի մէջ, որ ձայներու հետ գործ ունի։ Երաժշտութիւնը ձայներու և ներդաշնակութեան միջոցով գեղեցկագոյն զգացումներուն մարմնացումը կ'ուզէ տալ. գաղափարներու հետ գործ չունի ան, և այս պատճառով Երաժշտութիւնը գերազանցապէս ենթակայական արուեստ մըն է։ Գեղարուեստական զարգացման վերջին աստիճանը կը ներկայացնէ Բանաստեղծութիւնը, որուն արտայայտութեան միջոցը՝ իմաստալից ձայնը կամ բառը այնքան գաղափարն է։ Բանաստեղծութեան մէջ միւս բոլոր արուեստներուն արտադրութիւնները կը միանան։ Իրը վեղ կամ հեքեաթ բանաստեղծութիւնը ճարտարապետութեան, արձանագործութեան և նկարչութեան կը նմանի, իրը քնարերգութիւն երաժշտութեան, և իրը Թատերգութիւն անոնց միութիւնն ու ձուլումը կը ներկայացնէ։

Բանաստեղծութեան միջոցով բացարձակ հոգին կը մտնէ իր զարգացման նախնական մեծ չրջանէն կամ գեղարուեստէն երկրորդ մեծ չրջանը կամ ԿՐՕՆ։ Գեղարուեստական արտադրութիւններ կ'ազդեն մեր հինգ զգայարանքներու վրայ. կրօնը կ'ազդէ մեր բարձրագոյն գաղափարներուն և վեհ զգացումներուն վրայ։ Կրօնի պարունակութիւնը մարդկային հոգիին բացարձակ հոգիին հասնելու ձգտումն է, ինքզինքը աստուածութեան հետ ձուլելու ձգտումն է։ Մարդկային և աստուածային ընութեան միացման ձգտում են բոլոր կրօնները. մարդկութեան զարգացման համաձայն։ Կրօնական զարգացումին ամէնէն պարզ և նախնական ձեւը կը ներկայացնեն

1. Բնական կրօնները, որոնք աստուածութիւնը իրը բնական և տարերային զօրութիւն կը ներկայացնեն։ Այսպէս են հնագոյն կրօնները։

2. Աւելի բարձրագոյն են աստուածութիւնը իրը անհատական վեհագոյն զօրութիւն և իմաստութիւն ներկայացնող կրօնները։ Այսպէս Հին Կտակարանի կրօնը։ Ցունաց կրօնը իր դասական աստուածներով գեղեցկութեան կրօնն է. Հռոմայեցիներուն կրօնը՝ բանական և վարչական կրօն է, և այլն։

3. Մարդկութեան և աստուածութեան կատարեալ ձուլում մը յառաջ կը բերէ ամէնէն առաջ քրիստոնէական կրօնը։

4. Բացարձակ հոգիին զարգացման գերագոյն աստիճանը կը ներկայացնէ վերջապէս բացարձակ փիլիսոփայութիւնը, որ կը զբաղի ամբողջ նիւթական և հոգեկան միջոցները պարունակող իմացականութեամբ, որուն յայտնութեան զարգացումը կը ներկայացնէ մեզ փիլիսոփայութեան պատմութիւնը։

Այս է Հեկելի փիլիսոփայութեան ամէնէն էական և կարեւոր միտքը։ Ինչպէս ուշիմ ընթերցողը կը տեսնէ, Հեկելի այս փիլիսոփայութեան մէջ Զարգացման գաղափարը մեծ դեր կը կատարէ և պատմութեան դերը մասնաւորապէս կը շեշտուի։ Սրինօզա արդէն իր փիլիսոփայութիւնէն վարած էր պատճառականութեան կամ դիպուածի գաղափարը և անոր տեղ դրած էր պատճառականութեան օրէնքը, որուն ենթակայ էր ամբողջ բնութիւնը, ինչպէս նաեւ մարդկային կամքը։ Շարունակական զարգացման օրէնքը, պարզ և նախնական վիճակէ դէպի բարդ և կատարեալ վիճակներ և էութիւններ, քարոզեցին և հիմնեցին Տարուին և Հեկել, առաջինը կենդանական բնութեան և երկրորդը մարդկութեան պատմութեան համար։ Հեկելի վարդապետութեան համաձայն մարդկութիւնը իր քաղաքակրթական զարգացման անհրաժեշտ եղող պայմանները պահեց բնական անհրաժեշտութեամբ և անոնցմանները մերժեց։ Այս արմատական և հոյակապ գաղափարը կարելի է տեսնել ամբողջ մարդկութեան պատմութեան և գիտութեանց զարգացումին մէջ։ Հեկելեան այս վարդապետութիւնը անդին ազդեցութիւն ունեցաւ իր ժամանակին վրայ և մեծապէս չեշտեց պատմական գիտութեանց կարեւորութիւնը։

Հեկելի մահէն եաքը անոր բազմաթիւ հետեւողները երկու խումբի բաժնուեցան 1. Աջակողմեաններ և 2. Ձախակողմեաններ։ Այս բաժանումին հիմը կը կազմէր Աստուծոյ, անմահութեան և հրիտասարդ մասին Հեկելեան դպրոցին մէջ տիրող հակասական վարդապետութիւնը։ Աջակողմեան Հեկելեանները եկեղեցական վարդապետութեան յարեցան, մինչդեռ ձախակողմեանները կամ երիտասարդ Հեկելեանները աւելի արմատական տեսութեանց պաշտպան հանդիսացան։ Վերջիններու մէջ ամէնէն նշանաւորներն էին Դաւիթ Շդրաուս, որ յայտնի է իր «Բերիտասի կեանքով»։ Լուտվիկ Ֆէյէրպախ, Գրուն Պաուէր, Արնօլտ Ռուկէ, Էտուարտ Յելլեր։ Հեկելեան դպրոցէն ելաւ նաեւ Քարլ Մարքս (1818-83), նիւթապաշտական պատմագրութեան կամ աբնութեական նիւթապաշտութեան հիմնադիրը։ Հեկել պատմութեան հիմնաքար կը համարէր զարգացման գաղափարը, մինչդեռ Մարքս պատմական զարգացման առանցքը կը համարի անտեսական պայմանները։ Ահա այս դպրոցն ելաւ Յելլէր։

ՏՕՔԹ. Ե. ԹՕՓՃԵԱՆ

ԳԷՐ ՄԱՐԴԵՐ

Ափրիկէի հիւսիսային երկիրներու մէջ հարենցու ազգիկը արմաքով լեցուած մատ ու փոքր սենեակի մը մէջ կը փակեն, որպէս զի գիրնայ և հաճելի երեւի փեսացուին։ Բայց չի կարծուիր որ այդպիսի աղջիկ մը լարար ըլլայ գեղեցկագէտի մը խաչին։ Ափրիկէի և Ծայր. Արեւելեան հին ժողովուրդներու մէջ կնոջական գեղեցկութեան իսկայք գիրութիւնն է։ Բնախօսներու ծանոթագրութեանց մէջ գրուած է թէ Ափրիկէի խարերուն մէջ բնակող ցեղերը գիրութեան ամէն այլանդակ վիճակները կընոջական հաղուագիւտ հրապոյր մը կը համարին։ Օրինակի համար Հոշէնդոշնեռու կիները իրենց կռնակին վրայ ճաթի զանգուած մը ունին, որ ամէն մէկ քայլափոխին դանդոզի մը պէս կը դողդոջայ ու կը շարժի։

Ներպացիք այդպիսի «գեղեցկութեանց» ճաշակ չունին, և նոյն իսկ չափազանց գիրութիւնը ոչ միայն զարմացում այլ և ծաղրանքի և ծաղրանկարի պատճառ կ'ելլայ։ Բայց և այնպէս, մարմնական չափազանց գիրութիւնը ոչ միայն ծիծաղի այլ շատ մը պարագաներու մէջ կարեկցութիւն հրաւիրող վիճակ մըն է։ Ցայտնի է թէ ճարպոտ սիրտը և ճարպոտ լեարդը գործարանային ծանր հիւանդութիւններ են և բժշկական գիտութիւնը զանազան մեթոտներով և բուժումներով դարմանել կը ջանայ այն տեսակ գիրութիւնը որ առողջութեան և նոյն իսկ կեանքի համար վտանգաւոր հանգամանք մը կ'առնէ։ Տօքթ. Բոլէկ, (Լայպցիկ) վերջերս «չափազանց գիրութիւնը» անուանով ժողովրդական գիրք մը հրատարակած է որուն մէջ ցուցուած կան այդ խախտին ծագումը, և անկէ զերծ մնալու

ԱՐԵՒԵԼՔ

մէջ ցնորքներն ու բնականին յարմար եղանակով դարմանումը։ Ուրիշ յարմար առիթի կով դարմանումը։ Ուրիշ յարմար առիթի կով դարմանումը։ Ուրիշ յարմար առիթի կարեւոր հրահանգներ, առ այժմ կը ներկայացնենք նոյն գիրքին մէջ հետաքրքրական գլուխը, ուր ցուցուած են, իբրեւ մասն բժշկական գրականութեան, անհաւասալի գիրութեանց պատմական դէպքերը։ Ընթերցողը թերեւս չուզէր հաւատալ թէ այդպիսի մարդեր ապրած են անցեալին մէջ եթէ վաւերական աղբիւրներէ քաղուած չլլային այս մանրամասնութիւնները։ Զափազանց գիրութեան դէպքերուն մեծագոյն մասը անգլիացւոց մէջ առաջ եկած է։ Ճօրճ Գ. Անգլիոյ թագաւորը (1760-1820) չափազանց դէր էր։ և կ'երեւի թէ իր անձնական բժիշկը, Տօքթ. Ուոտ՝ այդ պատճառաւ ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը ըրած է չափազանց գիրութեան ախտին վրայ, և որուն մէջ գտնուած դիտողութիւնները և խորհրդածութիւնները յարգի են այսօր բժշկական աշխարհի մէջ։ Այդ գիրքին մէջ, ի մէջ այլոց, գիրութեան հետեւեալ դէպքերը ցուցուած են.— 1754ին Անգլիոյ Ռիւմորկէնի կոմսութեան մէջ Հօրքնոն անուն անձ մը մեռաւ 70 տարեկան, որուն ծանրութիւնը 490 քիլօ էր՝ ոչ իբր հրէշ է ցոյց դրուեցաւ Լոնտոնի մէջ։ Տանիէլ Լէմպերդ (Լայսեսդերի մէջ) 365½ քիլօ ծանրութիւն ունէր։ Լուսաւոր Պրայթ 10 տարեկան հասակին մէջ կը կշռէր 72 քիլօ. 20ին մէջ՝ 177½, և մահուանէն 13 ամիս առաջ 296 քիլօ կը կշռէր, և 1759ին 29 տարեկին մէջ մեռած ատեն 308 քիլօ կը կշռէր։ Երաժշտութեան ուսուցիչ Ֆիլիբ Հէյէս, որ մեռած է 1797ին 58 տարեկան հասակին մէջ, գրեթէ միեւնոյն ծանրութիւնը ունէր։ Ուռդրը քաղաքէն Գէլքը անմ մը և Հէպլինկի մէջ Ճէյմս Բուէլ անուն անմ մը վերոյիշեալ Պրայթի չափ ծանր էին։ Բուէլ մեռած ատեն 16 մարդ գերեզման տարին անոր մարմինը։ Հալիֆաքսի մէջ Սգոնէքլիֆիդ եղբայրները 210 և 238 քիլօ կը կշռէին։ 1775ին Սքէլլինկրոնի մէջ մեռած է Սրօնէր անուն մարդ մը, 57 տարեկան հասակին մէջ։ Ճարպի այս կրեսսը իր մահուանէն քիչ առաջ 334½ քիլօ կը կշռէր։ երկու ուսերուն լայնութիւնն ալ 3 ոտք և 7 մատնաչափ էր։ Անգլիոյ Հէյդ քաղաքին մէջ Գէնժամին Պուուէն անուն անմ մը կար որուն անունը «Ճարպ» դրած էին և որուն դագաղը կարելի չեղաւ դագաղակիր կառքին վրայ հանել։ Բայլէր նշանաւոր ուղեւորը իր ծանօթագրութեանց մէջ յիշած է 275 քիլօ կշռող Անգլիացի մը, և ասոր անձեր արիւնքրտի՛ մ մտնելով կը քաշէին անոր պատդրականաձեւ սալը։ Նոյն հեղինակը կը նկարագրէ երիտասարդ անգլիացի մը ալ Լինքլը քաղաքէն, որ օրական 9 քիլօ միս կ'ուտէր և 28 տարեկան հասակին մէջ մեռած միլոցին 265 քիլօ կը կշռէր։ Սմիդֆիլտ քաղաքին մէջ հացագործ մը այն ասիճան գիրցած էր որ տարիներով չի կրցաւ իր թիկնաթոռէն ելլել։ Իր գիրութեան այս միլոցին 240 քիլօ կը կշռէր. յաճախ մէկ անգամու ճաշին ուշխարի 2½ քիլիանց ազդր մը կը լափէր ուրիշ զանազան ուտելիքներու հետ և շատ ալ գարեջուր կը խմէր։ Ուստ կը պատմէ թէ Լոնտոնի մէջ ընկերակցութիւն մը կար չափազանց գէր մարդերէ բաղկացած և որոնց ամէնէն գէրն ալ նախագահ կ'ընտրուէր. պայման էր որ այդ ընկերակցութեան անդամակցիլ փափաքողը չկարենար մանել ժողովատեղիին մէկ մասնաւոր դուռնէն, որ գիրութեան իբր չափ կը գործածուէր։ Միեւնոյն հեղինակը կը գրէ նաեւ թէ Նիւ-Եորքի մէջ 22 տարեկան մարդ մը կար որ 550 քիլօ կը կշռէր։ Նոյնպէս Նիւ-Եորքի մէջ Լուսաւոր անուն անմ մը կար որուն մարմինը ուրիշ տաք չրջագիծ ունէր. իր մասերը կը նմանէին այն հոմայեցի կայսր մասերուն, որ իր կնոջ վզակապը իբր մասնի կը գործածէր. անոր բազուկներն ու ոտքերունները միջնակարդ մեծութիւն ունեցող անձի մը հաստութիւն ունէին, տաքերն ալ փիղի տաքերուն կը նմանէին, ծնօտն երեք կարգ էր և կուրծքին վրայ կախուած կ'երերար։ Հոլանտացի մէն ալ կը յիշուի որ 251 քիլօ ծանր էր և 5 ոտք ու 9 մատնաչափ չրջագիծ ունէր։ Ֆրէտերիք Արէնս անուն գերման ազգիկ մը որ Բարիզի մէջ ինքզինքը ցուցադրած էր, 29 տարեկանին 225 քիլօ կը կշռէր. ասիկա իր 4 տարեկան հասակին մէջ 75 քիլօ էր և 6 տարեկանին ալ կրնար իր վրայ կրել մարը։

Ասոնցմէ զատ, չափազանց գէր ազատներ ալ յիշուած կան։ Վալլի կը պատմէ նորածին ազատ մը, որուն մարմինը 62.5 սանտիմետր երկայնութիւն ունէր և 8250 կրամ կը կշռէր։ Վասդ մանկաբարձը կը յիշէ նորածին մը, որուն ծանրութիւնը 6123 կրամ էր։ (Նորածիններուն ծանրութիւնը միջին հաշուով 3330 կրամ և երկայնութիւնն ալ 50 սանտիմետր է)։ Պաաք Հաուզէն տեսած է 1½ տարեկան մանչ մը որ 22 քիլօ կը կշռէր։ Բիւսդոներ՝ 4 տարեկան աղջիկ մը 41 քիլօ ծանր Պէնցենպէրգ՝ նոյն տարիքը ունեցող աղջիկ մը որ 68 քիլօ կը կշռէր, Դուլբիսա՝ 5 տարեկան մանչ մը 75 քիլօ ծանրութեամբ և Լէյնմէյեր՝ 10 տարեկան մանչ մը որ 108 քիլօ կը կշռէր։ 1813ին հրատարակուած անգլիական լրագրի մը մէջ գրուած կայ թէ 4 տարեկան աղջիկ մը 128 քիլօ ծանրութիւն ունէր։

Բէյնէլէ 1834ին տեսած է Բարիզի մօտ հրապարակի մը մէջ 7 տարեկան աղջիկ մը որ 225 քիլօ կը կշռէր և հարիւ 3½ տասնաչափ բարձրութիւն ունէր։ Այս «ոգա» հաց, կաթ, իւղ, ապուր և լիւրեղէն կ'ուտէր. բայց չատ քիչ քանակով միս։ 1865ին Տօքթ. Վանդեքէրէր Վիեննայի բժշկաց ժողովին ներկայացուց 2 տարեկան մանչ մը, որ 48 քիլօ կը կշռէր. այս ազան 5 տարեկանին 94½ քիլօ ծանրացաւ և ինքզինքը դրամով ցուցադրեց։ Տօքթ. Տան 12 տարեկան Հնդիկ մը կը նկարագրէ որ 103 քիլօ ծանր էր, կուրծքին չրջագիծը 39 մատնաչափ, փորին չրջագիծը 48 մատնաչափ, բազկին վերի մասին չրջագիծը 15½ մատնաչափ և մարմնոյն երկայնութիւնն ալ 53½ մատնաչափ, այսինքն 145 սանտիմետր էր։ Տօքթ. Բաուս տասնամեայ աղջիկ մը կը նկարագրէ, որ 80 քիլօ ծանրութիւն և 1.45 մետր բարձրութիւն ունէր. մարմնոյն վերին մասը 97 սանտիմետր, պտրար մասին չրջագիծը 107 սանտիմետր, ազդրերունը՝ 94 սանտիմետր և ուսերուն լայնութիւնը 38 սանտիմետր էր։ Այս աղջկան գիրութիւնը ժառանգական չէր։ Ինք չափազանց օրկրամոլ էր. շատ դանդաղաշարժ, բարկացու ու փոփոխամիտ էր։ Մկանները այժմ մեծ էր, բայց քալելու ատեն շատ կը յոգնէր. ուղիղ կանգնելու համար շատ դժուարութիւն կը զգար։

Որկրամոլութեան մէջ անզուգական համարեա տարած է Եաքօպ Ֆրէլ անուն անմ մը, որ 1754ին մեռած է Վէրդէնպերկի մէջ։ Այս մարդը ո՛չ միայն որկրամոլ էր, այլեւ անասելի առարկաներ ալ կ'ուտէր ու կը մարսէր։ Անգամ մը, բազմաթիւ անձերու ներկայութեան, իբր նախաճաշիկ ամբողջ խոնկոր մը. ուրիշ անգամ մըն ալ պանդոկի մը մէջ ակեր մը, այսինքն հովտական թիկ մը կերաւ, զոր լեռ ուղեւորէ մը առած էր. բայց իր ախորժակը ոչ ասանկ ադրելու չափ այս վիշապանման որկրամոլը ասլորաբար մէկ անգամէն բեռ մը ալորը կուտերով մէկեղ ուտելէն զատ, խիճ, հերձաքար, ապակի և յախճապակի ալ կ'ուտէր. իրեն սուրճ կամ գինի ներկայացուած ատեն գաւաթով մէկեղ բերանը կ'առնէր և հաց ուտելու պէս դիրութեամբ կը ծամէր ու կը կլլէր զանոնք։ Եւ հակառակ իր այս անպարկեշտ ախորժակին և ամենակուլ ստամոքսին, շատ առողջ ու զօրաւոր մինչեւ 79 տարի ապրած է։ Մահուանէ եաքը իր քաղաքին բժիշկները հետաքրքրութեան համար անոր մարմինը դիտհատութեամբ քննելով, իր անասելի որկրամոլութեան բնաբանական պատճառ մը չեն գտած և ընդհակառակը տեսած են որ իր ներքին գործարանները ուանէ տարբերութիւն չունէին սովորական մահկանացուներու ներքին կազմուածքէն։

Տանիէլ Լօմպերդ և Լուսաւոր Պրայթ անուն երկու Անգլիացիներուն մասին ալ հետաքրքրելը կը պատմուի։ Ասոնց առաջինը, որ 1809ին Սգէմֆորթի մէջ 40 տարեկանին յանկարծամահ եղաւ, ճիշդ հանգուցեալ էր վերոյիշեալ որկրամոլին։ Շատ քիչ կ'ուտէր, միայն ջուր կը խմէր և չատ քիչ կը քնանար։ Սա չատ տարիներ ինքզինքը ցուցադրելով դրամ կը շահէր։ Պանդոկպետը, որուն տան մէջ մեռած է Լօմպերդ, պահած էր կ'ըսեն անոր երկու զգեստները և միջնասակ եօթը անձեր կրցած են պարսկելի անոր մէկ վերարկուին մէջ։ Իսկ Պրայթ, որուն բարձրութիւնը 5 ոտք ու 9½ մատնաչափ էր, փորին չրջագիծը 7 ոտք, բազկին վերի մասը 2 ոտք 2 մատ և ազդրերն ալ 3½ ոտնաչափ հաստ էին։

Այսպիսի հրէշային գերեր բնականաբար ներկային մէջ ալ կան ու ապագային ալ պիտի ըլլան, բայց բժշկական գիտութիւնը ցարդ չէ յաջողած այդպիսի խնամարն գիրութիւնները բժշկել. միայն ճշմարիտը սա է որ գիրութեան տրամադիր անձերը չափազանց գիրութենէ զերծ պահելու դարմաններ կան առ այժմ։

ԹԱՐԳՄԱՆ

Առօրեայ Ցուցատետր

Առողջապահական շատ կարեւոր խնդիր մըն է թէ մարդ անկողնոյ մէջ ի՞նչ դիրքով պէտք է պառկիլ։ Բժշկական Հանդէսի մը մէջ վերերս հրատարակուած է թէ անկողնոյ մէջ պէտք է հորիզոնական դիրքով պառկիլ, գլուխը մարմնոյն դիրքէն քիչ մը բարձր դիրքով։ Հեռեւաբար պէտք չէ մէկ քանի գլխու բարձեր դիրել, վասնզի գլուխն այ չափ բարձր բռնելը կը խանգարէ արեան շրջանը, կը նեղէ սիրտը և կը ճնշէ թոքերը։ Կուրծքի տկարութիւն ունեցողներուն միայն ներելի է գլուխը բարձր դիրքի մէջ պահել միշտ։ Ոտքերն ու բազուկները պէտք է տարածել. շատ կարեւոր է այս բանը՝ արեան շրջանին դիւրընթացութեան համար։ Բազուկները պէտք չէ կուրծքին վրայ կամ գլուխն ետին դնել, այս վերջինը շատ վնասակար է. դանազան հիւանդութեանց ու չարաչար պատճառ կ'ելլայ։ Լաւագոյն է միշտ ազկողմին և մերթ կռնակին վրայ պառկիլ, (բնաւ չպառկիլ ձախ կողմին վրայ)։ այդպէս սիրտը ազատ կը մնայ։ Շարունակ կռնակի վրայ պառկիլն ալ խորդալու պատճառ կելլայ։ — Բարձերը բամբակով կամ ձիու մազերով լեցուած ըլլալու են, բնաւ փետուր կամ բուրդ գործածելու չէ բարձի համար, վասնզի ասանք ոտքութիւն յառաջ կը բերեն և արիւնը գլուխ կը հանեն և այս է պատճառը որ առաւօտուն գլուխ ցաւով կ'արթննայ մարդ։ Մարմինը չափազանց կերպով ծածկելու չէ։ Վերմակն ալ բանական լայն ըլլալու, որպէսզի կարելի ըլլայ մարմինը ծածկել պատշաճօրէն։ Անկողինը պէտք չէ պառուհանին շատ մօտ կամ պառին կից դնել։

ԱՐԱՆՑ
ԿԱՆԱՆՑ
ԵՒ ՏՂՈՅ ՅԱՏՈՒԿ
ԳԱՐՆԱՆ
ԲՈԼՈՐ ՆՈՐԱՁԵՒ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ
ՀԱՍԱՍ ԵՆ
ՓԻՐԻՆԵԿ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏՐՎԸՆՇԱՅՐԻ ԴՈՒՔՍԸ

Տրվընշայրի դուքսին մահուան բօթը կը հասնի Բանէն, այն Ռէվրնաիչին, որ անցեալ դարու երկրորդ կէսին շատ մեծ դեր մը կատարած է Անգլիոյ քաղաքական պատմութեան մէջ։ Դուքսը չատոց ի վեր հիւանդ էր և իր մահը թաւալի կորուստ մը պիտի նկատուի Անգլիոյ մէջ։ Ռէվրնտիչները ազատական կուսակցութեան վաղեմի անդամներն են։ Տրվընշայր կամ Տրվընշ. ազնուականութեան տիտղոս մըն է զոր Ճէյք Ա. առաջ Ուիլիամ Ռէվրնտիչ, որ Վիլհելմի և Գերմանուհի մէջ անգլիական առաջին գաղթականութիւնը հաստատած էր։ Բայց Ռէվրնտիչներու ընտանեկան ճիւղագրութեան մէջ կան նաեւ նշանաւոր քիմիագէտ մը Հէնրի Ռէվրնտիչ և իր գեղեցկութիւնը, խելքովը, բանաստեղծական տաղանդովը և քաղաքականութեամբը նշանաւոր կին մը՝ Ճօրճիանա, որ Իրլանդայի դանձապետն՝ Տրվընշայրի Ե. դուքսին առաջին ամուսնին էր։ Ռէվրնտիչները, իբրեւ փոխարքայ իբրեւ նախարար Իրլանդայի, շատ գործերու մէջ գտնուած են. և անոնցմէ մէկն ալ. Լորտ Ֆրէտերիք, մեռաւ Իրլանդայի նախարար եղած ատեն։ Սրէնսէր Ռիմբրդն Ռէվրնտիչ, այսինքն Տրվընշայրի Ը. դուքսը, որուն մահուան լուրը կուգայ, 75 տարեկան է։ 1833ին ծնած էր Լոնտոնի մէջ, և իր կեանքի այուանին մէջ՝ այսինքն 1892 օգոստ. 16ին ամուսնացած էր, Մանչեսթրի այրի կոմսուհիին հետ, որ 60 տարեկան էր Զաւակ չունէր. իր հանգուցեալ եղբօր Լորտ Լուսաւորի երեց որդին՝ Վիքտոր Ուիլիամ Ռէվրնտիչ կը ժառանգէ տիտղոսն ու հարստութիւնը հանգուցեալին, որ Անգլիոյ մեծահարուստ հողատէրերուն մէկն էր։ 186,000 արտավար հող ունէր։ Հարդուիքի, Զէյդուօրթի և Տրվընշայրի տան մէջ ունեցած գեղարուեստական առարկաներու հաւաքածներն աշխարհատարած են։ Տրվընշայրի դուքսը մինչեւ 1891 Հարդինկդրնի մարքիզ կը կոչուէր և երեսփոխան էր։ 1891ին իր հօր մահուամբ, դուքսի տիտղոսը ժառանգեց և անդամ ընտրուեցաւ Լորտերու ժողովին։ Իր ուսումը առած է Ռէմպրիճի համալսարանին մէջ, որուն կառավարական ներկայացուցչի պաշտօնը հօրն էր և հօրը մահուանէն եաքն ալ ընտրութեամբ իրեն անցաւ։

Լորտ Հարդինկդրնի ասպարէզն սկսաւ 1856ին, երբ Բեդերսպուրկ ղրկուեցաւ մասնաւոր պաշտօնով. տարի մը եաքը երեսփոխան ընտրուեցաւ Նորթ Լանքաշիրի ընտրակ և չրջանակէն, և Երեսփ. ժողովին մէջ ազատական կուսակցութեան յարեցաւ։ Վարչին տարիներու մէջ, վեց դահլիճներու ալ մասնակցած ըլլալով, մեծ դեր կատարեց, իբրեւ պետ ազատականաց և 1886ի հերձուածէն եաքն ալ իբրեւ պետ ազատական միութենականաց, որոնք չհետեւեցան Կլատստոնի իրլանդական քաղաքականութեան։ Բայց յետոյ, Լորտ Սալիսբրիի պետ Թորիզ պահպանողական մը պաշտպանելով և նոյնիսկ Պալֆուրի պահպանողական դահլիճին մասնակցելով հանդերձ, իր մտածման և կուսակցական համոզման մէջ չփոխուեցաւ։ Հարդինկդրն երեսուն տարեկան հասակին իր մէջ ուներ արդէն մեծ պաշտօնատարի բարձր ձիրքերը։ Լորտ Բալֆուրդրն նախ և առաջ ծովային պաշտօնարանին քաղաքային խորհրդական և քիչ եաքն ալ պատերազմական նախարարի խորհրդական ըրաւ։ 1866 փետրուարին երբ իր երկրորդ դահլիճը կը կազմէր, Լորտ Հարդինկդրն, որ Տերպիի պահպանողական առաջին դահլիճին հետ պայքարած էր, պատերազմական նախարար եղաւ. բայց յուլիսին իր պաշտօնակիցներուն հետ հեռացաւ դահլիճէն։ 1868ին ազատականները վերադարձին պաշտօնի կոչուեցան և Կլատստոն Թիթհատարան նախարար անուանեց Հարդինկդրնը, որ մինչեւ 1871 վարեց այդ պաշտօնը, և նոյն տարին Իրլանդայի նախարար եղաւ և այդ պաշտօնը վարեց մինչեւ 1874։ Ջերմ կուսակից էր Կլատստոնի, բայց կուսակցութեան ոգին այդ ատենէն զօրացաւ իր մէջ։ 1875 յունուար 13ին Կլատստոն, ամբողջ ուժովը կղերականութեան դէմ պայքարելու համար, Թոզուց Երեսփ. ժողովին մէջ ազատականաց կուսակցապետի դիրքը և Խորհրդարանին փնտրուար 3ին սկսող նոր ատենշրջանին մէջ Լորտ Հարդինկդրնի վիճակեցաւ ազատականաց կուսակցապետութիւնը։ Այն ատեն Լորտ Հարդինկդրն ապագայ հարուստ և զօրաւոր Տրվընշայրի դուքսը չէր թէեւ, բայց ունէր ազնուականական այն սկզբունքներն ու անգլիացի հին քաղաքագէտներու՝ այն խոհականութիւնը ու ձիրքերը, զորս ունէին ճշմարիտ ազատականները։ Ասանք կ'ուզէին գործնական կուսակցութիւն մը ունենալ իրենց ոգիներուն տակ։ Ճօն Պրայդի նախագահութեամբ, 1875 փետրուար 3ին կազմուած յիշատակելի մի՛թինքը, ազատականաց կուսակցապետութիւնը Լորտ Հարդինկդրնի յանձնեց, և Լորտը մեծ ճարտարութեամբ ու նրբադատութեամբ յաջողեցաւ վարել զայն, առանց վէճի բրդոնուելու կամ ատանի հետ։

1880ին երբ Կլատստոնի կողմէ ներկայացուած Իրլանդայի ծրագրին վիճաբանութեանց հետեւանքով ազատականները յաղթեցին, Վիքտորիա թագուհին պահպանողական դահլիճին հրամայեցաւ եաքը Լորտ Հարդինկդրնի յանձնեց նոր դահլիճի մը կազմութիւնը, բայց Լորտը չընդունեցաւ այդ պաշտօնը, և Հնդկաստանի նախարար եղաւ. ապա՝ կնոջոնդոնի դահլիճին մէջ, 1882ին, պատերազմական նախարար։ Այդ ատեն Բարնէլ-Ուօլսէյի պայքարը սուր հանգամանք մը առած էր։ Իրլանդայի մէջ մեծ յուզում կը տիրէր։ Մայիս 4ին Լորտ Հարդինկդրնի եղբայրը, Լորտ Ֆրէտերիք Ռէվրնտիչ, իբրեւ նախարար Իրլանդայի Տբպլին գնաց և երկու օր եաքը իր քարտուղարին հետ Ֆէնիքս-Բարքի մէջ զոտ գնաց արկածի մը, և այդ պարագան խոր ապաւորութիւն ըրաւ Հարդինկդրնի վրայ, որով 1885ին նոր ընտրութեանց ատեն չուզեց մանել նոր դահլիճին մէջ։ Այդ տարուան մէջ Լորտ Հարդինկդրն բաժնուեցաւ կլատստոնեան իրլանդական ծրագրին առթիւ, և այդ ատենէն սկսաւ իր քաղաքական գործունէութիւնը, իբրեւ պետ ազատական միութենականաց։ և յաջողապէս պայքարեցաւ, իրլանդական ծրագրին դէմ, մինչեւ իր քաղաքական ապաբէզին վերջը և Կլատստոն իր այդ ծրագրին հետ մէկտեղ ինկաւ պաշտօնէ։ 1886ին երբ Լորտ Սալիսբրի իր դահլիճը կը կազմէր, Լորտ Հարդինկդրն մերժեց նոր դահլիճին մասնակցելու համար իրեն եղած կրկնակի առաջարկները, բայց Լորտ Սալիսբրիի անոր պաշտպանութեան կը դիմէր միշտ։ Վերջապէս 1895ին էր որ, 1891էն ի վեր Տրվընշայրի դուքսը, Սալիսբրիի նորակազմ դահլիճին մէջ Պետական Խորհուրդին նախագահ եղաւ։ 1900ին ստանձնեց նախագահութիւնը հանրային կրթութեան պաշտօնարանին, որ նոր հաստատուած էր 1899ի օրէնքով։ 1902ին այս պաշտօնէն ալ հրաժարեցաւ, երբ Արթուր Պալֆուր նախարարապետ եղաւ և Զէմպրլէնի ծաւալական քաղաքականութեան առթիւ տարակարծիք գտնուեցաւ անոր։ Ազատ վաճառականութեան ջերմ կուսակից և պաշտպան ըլլալով, Լորտերու ժողովին մէջ ալ Զէմպրլէնի մաքսային քաղաքականութեան դէմ պայքար մղեց նոյն այն բուռն եռանդով ու յաջողութեամբ, որով պայքարած էր Երեսփ. ժողովի մէջ կլատստոնի իրլանդական ծրագրին դէմ։ Զէմպրլէնի քաղաքականութեան դէմ Լորտերու ժողովին մէջ խօսած ճառը անմոռանալի պիտի մնայ միշտ։ 1903 հոկտեմբերին քաշուեցաւ քաղաքական ասպարէզէն։ Իր մահը քաղաքական մեծ անձնաւորութեան մը կորուստն է Անգլիոյ համար, վասն զի հանգուցեալը ուղղամիտ, անկողդողդ նկարագրի տէր և քաղցրաբարոյ անձ մըն էր և իր մէջ գերազանցօրէն մարմնացած էին անգլիացի մտածուածի մը բոլոր երեւելի յատկութիւնները։ Անգլիա շատ քիչ քաղաքագէտներ ունեցած է, որոնց մահը այնպիսի ցաւալի բաց մը թողած ըլլայ, ինչպէս Տրվընշայրի ծերունի դուքսին մահը։

(Նոյն Ֆրայէ Բրեսսկ)

—Երեսփ. ժողովին մէջ գտնուելու նախաբար Գ. Սոքսբիթ հանգուցեալ Տրվընշայրի դուքսին գովելի և երեւելի յատկութիւնները փնտռտելով, Անգլիոյ պետական առաջնակարգ և ընտրելագոյն անձնաւորութիւններեն մէկը հաշուեցաւ։ Գ. Գալֆուր ջերմ բառերով ձայնակցեցաւ Գ. Սոքսբիթի։ Լորտերու ժողովին մէջ ալ Լորտ Կնքապահ՝ Ռիբբնի մարքիզը, ինչպէս նաեւ Լորտ Լէնսդաուն և Լորտ Ռոզպէրի հանգուցեալ դուքսին յատկութիւնները գովելէ եաքը, ժողովը ի նշան սգոյ դադրեցուց իր նիստը։ Բան մը որուն նմանը տեսնուած չէ ցարդ պառլամենտի մէջ։

—Կ'ըսուի թէ հանգուցեալ Տրվընշայրի դուքսին մարմինը Անգլիա պիտի փոխադրուի։

—Նոր դուքսը ծանօթ էր մինչեւ ցարդ Գ. Վիքտոր Ռէվրնտիչ անուամբ։ Սա 1892ին ամուսնացաւ Լորտ Լէնսդաունի աղջկան հետ և հանգուցեալ դուքսը ընդարձակ ամարանոցով մը և մեծակալ եկամուտով մը օժտած էր իր ժառանգորդը։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերլինէն Բարիզի թերթերուն ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Ֆրանքֆուրտերմանի մեծարեցումի մը համար կազմուած առժամեայ յանձնաժողովը գումարուեցաւ Գերլինի մէջ և վերջնականապէս կազմուեցաւ։ Անոր նպատակն է համաձայնութիւն մը պատրաստել երկու ազգերուն միջեւ՝ անտեսական, արուեստագիտական, գաղթական և քաղաքակրթութեան զանազան տեսակ խնդիրներու վերաբերեալ, որոնք երկու կողմը փոխադարձաբար կը շահագրգռեն։ Այդ նպատակով կ'առաջադրուի գումարումներ կազմակերպել, որոնց միջոցին պիտի խօսին Ֆրանսացի ու Գերմանացի խորհրդարանականներ, գիտուններ և արուեստագէտներ։ Կ'ուզուի նաեւ խորհրդարանական ներու, օրագրողներու և գիտական ընկերութեանց անդամներու ուսումնասիրական ուղեւորութիւն մը կազմակերպել։ Վերոգրեալ յանձնաժողովին մէջ կան Բրուսիոյ Աւստաց ժողովին առնպատ Պառոն ֆոն Մանդէֆել, Ռայխսդագին դեր-ատենապետ Տօքթ. Բաշէ և պետական, զինուորական, տեղական ու առեւտրական անձնաւորութիւններ և այլն։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Լոնտոնի ֆրանսական առեւտրական սենեակը իր տարեկան հաղորդագրութիւնը հրատարեց Ֆրանսայի առեւտրական նախարար Գ. Քրուբիին, որ ընդունեց այդ հրաւէրը։ Հաղորդագրութիւնը, որ մայիս 7ին տեղի պիտի ունենայ Լոնտոնի մէջ, կազմակերպուած է տեղւոյն ֆրանսական դեսպան Գ. Քանպոնի հովանաւորութեամբ։ Սեղանին պիտի մասնակցին Լոնտոնի քաղաքապետը, երկու օգնականները, ֆրանսական ու անգլիական առեւտրական սենեակներուն նախագահները և ուրիշ երեւելի անձնաւորութիւններ։ Այդ հաղորդագրութիւնը, կ'ըսէ Թան, որ անգլեւ-ֆրանսական ցուցանդէսին բացման մասերը տեղի կ'ունենայ, նոր հաւատիք մը պիտի նկատուի երկու երկիրներուն միջեւ տիրող համաձայնութեան։

ԶՈՒԼԱՅԻ ԱՃԻՒՆԸ

Ֆրանսայի նախարարաց Խորհուրդը նկատելով որ Էմիլ Զոլայի ճիւնը Բանդէան փոխադրելու համար ուղղուած վարկին քուէարկութիւնը կ'ուշանայ, որոշեց այդ տարաբաղութիւնը, որ ապրիլ 2ին տեղի պիտի ունենար, յունիս 4ին յետաձգել։ Ինչպէս յայտնի է, այդ վարկը Երեսփ. ժողովին կողմէ միայն քուէարկուեցաւ և տակաւին Մերակոյսն ալ պիտի քուէարկէ զայն։ Ինչպէս ծանուցուեցաւ, Մա՛դէպլէոն կոմսը, Նամակ մը գրելով նախարարապետ Գ. Ռիլէմանոյի, բողոքած էր Զոլայի ճիւնը Բանթէան փոխադրուելուն դէմ և արտօնութիւն խնդրած էր որ մեծ հօրը՝ Լան Մարէշալին մարմինը Բանթէոնէն հանելով ուրիշ տեղ մը փոխադրէ, վասն զի չէր ուզեր որ մօտը գտնուի Էմիլ Զոլայի, որ բանակը նախատած էր։ Դատական նախարարը յայտարարեց նախաբարաց Խորհուրդին մէջ թէ Լան մարէշալին մարմինը ծանոյց Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց պաշտօնարանին թէ Նան-Ռիրի փոխարքան հրանգ ստացած է թոյտ լաւ ընդունելութիւն մը կատարել ամերիկեան նաւատորմին։ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը այդ զեկոյցը բացարձակ հրաւէր մը կը նկատէ, որպէս զի ամերիկեան նաւատորմը այցելէ չիլեական ջուրերը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ ՔԱՂԱՔԸ

Բարիզեան թերթի մը թղթակիցը Նիւ-Եորքի քաղաքին ներկայ կացութեան վրայ սա հետաքրքրական տեղեկութիւնները կը հաղորդէ իր լրագրին.

Նիւ-Եորքի մէջ ամէն պատահելու չէ, քանի որ աշխարհի ամէնէն լաւագոյն առողջապահական կանոններն ունի, որոնք քառասուն յարկով տուներուն հետ միեւնոյն արգելութեամբ մեծցած են։ Առողջապահական վարչութեան համար 1900ին 30 միլիոն ֆր. կը ծախսուէր. այս տարի այդ գումարը հասած է 84,718,435 ֆր.ի։ Առողջապահական կանոններն ալ անողոք են. եթէ այդ վարչութիւնը իմանայ թէ ասն մը մէջ տարափոխիկ հիւանդութենէ դէպք մը պատահած է՝ թիֆօ, հարսնիթ, կարմրախտ կամ ծաղկախտ, խլկոյն կը սկսի հալածել զայնս. խաչոր ազդ մը կը փակեն վարակեալ տան վրայ. այդ ազդը վերցնողները դրամական տուգանքի կը դատապարտուին։ Ստորերկեայ երկաթուղիին վագոններուն մէջ թքնելը արգիլուած է սա յայտարարութեամբ.— «Թքնելը արգիլուած է։ Ո՛վ որ թքնէ, կրնայ դատապարտուիլ 500 տոլար տուգանքի, կամ մէկ տարուան բանտարկութեան և կամ երկուքին ալ, եթէ իր ընթացքը կրկնէ»։ Այդ երկաթուղին յունուար ամսոյ մէջ երեսուներեքսնիր միլիոն ուղեւոր փոխադրած է։ Ամէն առաւ Նիւ-Եորքէն Զիքակո գացող կառախաւմբը տիպար կառախաւմբ մըն է. որանոնք և ճաշարանէն զատ, կը պարունակէ մատենադարան մը, վարսավիրանի սենեակ մը, լոգարանները, ձեռքի ու տաքի դարմանման վայրեր, աղագրութեան ու գիրի մեքենայի տեղեր, հեռաձայնի ու հեռագրի կայաններ (որոնք միայն կառախաւմբը կեցած ատեն կը գործեն)։ Նաեւ այր ու կին սպասաւորներ։ Կառախաւմբը եթէ որոշեալ ժամանակին Զիքակօ չհասնի, իրաքանչիւր ուղեւոր իրաւունք ունի մէկ տոլար հաւաքելու սանձալ յապաղած ամէն մէկ ժամու համար։

Նիւ-Եորքի քաղաքապետութեան հանրային պարտքը 1908 փետրուար 15ին կը հասնէր 3,675,000,000 ֆր.ի։ Մէկ քանի օր առաջ նոր փոխառութիւն մըն ալ կնքեց։

Նիւ-Եորքի մէջ այս միջոցիս օրուան նորութիւնն է «Սոլ Ռիթ»ը՝ այսինքն համբոյր մը, որուն մէջ համբուրողը իր ամբողջ ոգին կը դնէ։ Իրականին մէջ անսամման կերպով երկարաձգ համբոյր մըն է, զոր ամերիկացի նշանաւոր դերասանուհի մը՝ Օր. Օլկար Նիթիրսոլ հնարեց թատերական ներկայացման պատուն։ «Բուսնոս Մեդրոն ժամացոյցով ատուգուեցաւ թէ այդ համբոյրը տեւած էր մէկ վայրկեան երեք երկվայրկեան. սակայն ուրիշ դերասանուհի մը՝ Օր. Մէբի Կարսէ

ԲՐՈՒՍԱՅԻ.— Մարտ 7ի ուրբաթ օրը Պէյազարի ու Նարլըխանի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են առանց մեծ սոսկալի հետեւանք մը ունենալու։

ՆԱԼՈՎԱՅԻ ՁԵՐՄԱԿՆԵՐՈՒՆ համար երկու ինքնաշարժ կառքեր յանձնարարուած են Եւրոպա՝ իւրաքանչիւրը 19,000 ֆր.ի։

ՏԷՏԷԱԳԱՅԻ մէջ անցեալ շաբթու հրդեհ ծագելով կայրի մթերանոց մը այրեր է։ Վնասը 2,200 ոսկի է։

ԱՇԳԻՆԵՐՈՒ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ.— Իտալիոյ երկրագործական նախարարութիւնը նկատողութեան առած է գլուխ մը, որով կ'առաջարկուի հիւանդ սրթատուն կերը ծովի ջուրով լուալ, փոխանակ «սիլիֆաթ ազ քիւիվա»ի։ Այդ մասին փորձեր կը կատարուին։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ ՀԱՐՈՒԱԾ.— Եգիպտոսի Հէյիա կայարանը ժամանող կառախումբէ մը, անցեալ օր հրդեհ ծագելով վագոն մը այրեցաւ հետեւեալ պարագաներուն մէջ.— Մէհմէտ Ապտուլլահ անուն մարդու մը ոգի պարունակող խոշոր աման մը յանձնուած էր Զակազիկ կայարանը չժամանած՝ ամանը կտրեցաւ և ոգին թափեցաւ։ Մարդը կարծելով որ ոգիին հոտը երբ տարածուի, իրմէ առաջանք կ'առնեն, լուցկիով մը բռնկցուց թափած ոգին՝ ան հեռացնելու համար, սակայն տմբողջ ամանը բռնկեցաւ, հագուստները կրակ առին և Մէհմէտ Ապտուլլահ ինքզինքը վագոնէն վար նետելով մեռաւ։ յետոյ դիակը գտնուեցաւ ճամբուն վրայ։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

40,000 ՐՈՒԲԼԻԻ ՆՈՒԷՐ ՄԸ

Ս. Էջմիածնի Մայրավանքին շինութիւնը երկար տարիներէ ի վեր, եկող գացող Հայրապետներու կողմէ խորհրդակցութեանց միջոց նիւթ եղած է եւ սակայն չէ գտնուած բարեւոր մը որ միանգամ խոշոր գումար մը նուիրելով վերանորոգէր այդ դարաւոր Մայրավանքը, որ իրօրէն Հայրապետական աթոռի մը վայր, չառ ներկայանալի վիճակի մը մէջ չէր գտնուեր։ Թէեւ մերթ ընդ մերթ մասնակի նորոգութիւններ կը կատարուէին։ Այդէն վերջերս հասած տեղեկութիւններէ, յատնի կ'երեւէր թէ էջմիածնայ Մայրավանքին համար հեռագրութեան անհրաժեշտութիւնը։

Այս անգամ ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ Ռուսահայ մեծահարուստ և ծանօթ ազգայնոյն՝ Գ. Ալեքսանդր Մանթաշոֆ, յատուկ նամակ մը ղրկելով Ս. Էջմիածնի՝ կաթողիկոսական Տեղապահ Տ. Գէորգ Աբեղա. Սուրէնեանցի, խոստացած է 40,000 ռուբլի նուիրելով վերաշինել զայն Ս. Էջմիածին։ Արդէն, ինչպէս յայտնի է, Պ. Մանթաշոֆ միշտ կը սատարէ ազգ. բարեպատակ հաստատութիւններու, եկեղեցիներու և դպրոցներու։ Վերջին անգամ ինքն էր որ Բարիզի Ս. Փրկիչ եկեղեցին շինեց՝ 600,000 ֆրանք նուիրելով։

ՍԱՆՆԷՍԱՐԻՒՆ ԿՏԱԿԸ.— Հանգուցեալ Եսայէոբի ամբողջ հարստութիւնը, ժառանգորդներու հաշուին նայելով, 47,000 ոսկի կը հասնի։ Կարգ մը խոշոր գումարներու գանձումը ամէնէն աւելի դժուարութեանց կը հանդիպի, մանաւանդ Գրամատիրներու կողմէ, որոնք հանգուցեալ Եսայէոբի ամէնէն շատ պարտք ունեցողներն էին։ Գրամատիրներու այս ընտանիքին պատկանողներէն մէկը Կ. Պոլիս եկած էր այս խնդրոյն կարգադրութեան համար և ներկայացուցէ Ս. Գարիրաբ Հօր։ Գարիրաբ Հօր ներկայացուցիչները՝ ժամանման եղբայրները և փաստաբանը ակէ առաջ այս խնդրին առթիւ կարգ մը պայմաններ առաջարկած էին։ այդ պայմանները անհրաժեշտ նկատուած են և երկրորդ անգամ անուրդ կոչուելու որոշուած է Գրամատիրներու ձեռքի գտնուած կալուածներուն համար։ Ինչպէս յայտնի է, առաջին անգամ այդ կալուածներու մասին անուրդ կոչուած և սակայն Գրամատիրները դժուարութիւններ յարուցած էին։

ԳԱՐԱԿԵՈՉՈՒՆ ՈՐԱՆՈՑԸ.— Գրաբակէոզեան կապակ Ց. անունժողովը, որ կը բաղկանայ Վսեմ. Դատորիկ էֆ. Նորատունկեանէ և Մկրտիչ Մանուկեանէ, Եղուարդ Գարակէոզեան, Ցարութիւն Ասլանեան, Մաթուս Ոսկանեան և Մկրտիչ Ատատեան էֆ.ներէն, հրաւիրուած է երկուշաբթի օր նիստ գումարել Բերա՝ Ս. Գարիրաբ Հօր բնակարանին մէջ՝ նախագահութեամբ Ն. Ատենապետութեան։ Ցանձնաժողովը իր այս նիստին մէջ վերջնապէս նկատողութեան պիտի առնէ Գրաբակէոզեան Որբանոցի շինութեան բոլոր յարակից պարագաները, որպէս զի յառաջիկայ ամսուն մէջ որբանոցին հիմնարկէքը կատարուի և ձեռնարկուի աշխատութիւններու։ Ինչպէս յայտնի է, առայժմ Հազարարձութիւնը որոշած է որ որբերը մնան Ս. Ցարութիւն Որբանոցին մէջ մինչեւ նորին շինութիւնը։ Նոր Որբանոցին համար թէեւ կարգ մը յատակագիծներ ճարարագէտներու կողմէ պատրաստուեցան, սակայն այլ և այլ պատճառներով անպարմար նկատուեցան անոնք և յետոյ, ինչպէս ժամանակին գրեցինք, Վսեմ. Գէորգ Ալանեան, Դարբիել Սէրվիչեան և Արամ Մարկոսեան էֆ.ներու կողմէ խնամով և նպատակայարմար կերպով պատրաստուած յատակագիծը ընդունուեցաւ։ Գրաբակէոզեան Որբանոցի շինութիւններուն պիտի հսկէ Գէորգ էֆ. Ասլանեան, իբրեւ փորձ և կարող ճարարագէտ։

ԴԱՒՑԱՅՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Ազգ. Գատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Փոխանորդ Սրբազան։ Խորհուրդը զբաղեցաւ մէկ քանի մանանական խնդիրներու կարգադրութեամբ և նկատողութեան առաւ նաեւ մէկ քանիներու բողոքագրերը՝ իրենց կէտերուն և էրիկներուն դէմ։

ԿԱՐԻՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Մեր թղթակիցը կը գրէ մարս 5 թիւով.— Կարսայ նորընտիր Առաջնորդ Տ. Սմբատ Ծ. վրդ. Սատաբեան քաղաքս հասնելէն և Վեսմ. կուսակալին, հիւպատոսական մարմնին և քաղաքիս երեւելիներուն հետ պաշտօնական այցելութիւններ փոխանակելէ վերջը, այս երկուշաբթի օր սկսաւ այցելել քաղաքիս վարժարանները։ Նոյն օրը կէս օրէ վերջը, ընկերակցութեամբ Դաւառ. Ուսուցիչ. Խորհրդոյ անդամներուն, Սանասարեան վարժարանն ալ այցելեց։ Ն. Դերապատուութիւնը դիմաւորեցին պաշտօնէութիւնը, ուսուցչական մարմինը և ուսանողները։ Հոգեբարձութիւնն ալ ներկայ էր ամբողջութեամբ։ Առաջնորդ Ս. Հայրը պահ մը Տեսչարանի մէջ հանգըստանալէ և հիւրասիրուելէ յետոյ, ընկերակցութեամբ իր հետեւորդներուն և պաշտօնէութեան, մի առ մի աչքէ անցուց վարժարանին բոլոր մասերը։ Բարերարի արձանին առջեւ յուզեալ շեշտերով կարճ ազօթք մը ընելէ վերջը, մտաւ ընդունելութեան դահլիճը, ուր իրեն կը սպասէին ուսանողները։ Ցուցակի և դասնակի ընկերակցութեամբ Համիտէ Մառաը երգուելէ վերջը, բարձրագոյն դասարանի աշակերտներէն մէկը ուղերձ մը կարդաց և ուրիշ մըն ալ ոտանաւոր ուղերձով մը բարի գալուստ մաղթեց նորընտիր Առաջնորդ Հօր։ Տ. Սմբատ Ծ. Վ. իմաստալից և գեղար կերպով շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն ուղղուած բարեմաղթութիւններուն համար, աւելցնելով թէ որչափ մնայ այս թեմին մէջ, բոլոր դպրոցները, ինչպէս նաեւ Սանասարեանը մէջտեղ իր մասնաւոր հոգածութեան առարկայ պիտի ըլլան։ յետոյ օրհնեց բարերարին անմահ յիշատակը, կար և կարգադրիչ մաղթելով Խնամակալութեան նախագահ Ս. Գարիրաբ Հօր և պատկառելի անդամաց, Տեսչութեան, հոգաբարձութեան, վարժարանին պաշտօնէութեան, ուսուցչական մարմնոյն, ինչպէս նաեւ բոլոր ուսանողներու։ Առաջնորդական այս անդրանիկ այցելութիւնը երկու ժամէ աւելի տեւեց։ Տ. Սմբատ Ծ. Վ. մեկնեցաւ վարժարանէն քաղաք ապաւորութեան մը տակ, նոյնքան անոյշ ապաւորութիւն մըն ալ թողլով ամէնուն վրայ։

ԹԵՐԹԵՐԷՆ

Ազգ. Գարիրաբարանէ երէկ գրուեցաւ Տ. Ղեւոնդ վրդ. Մաքսուտեանի՝ փութացնել Երուսաղէմի վերաբերեալ կարգ մը հաշիւներու մասին իր պատասխանը պատասխանը, որպէս զի Ատենապետաց Ցանձնաժողովը կարենայ իր երկրորդ նիստը գումարել և խնդրոյն լուծումը փութացնել։

—Տնտես. Խորհուրդը սակէ վերջը իր նիստերը պիտի գումարէ երկուշաբթի օրերը։

— Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը նկատելով որ իրը անկարող է թէ՛ Հիւանդանոցի և թէ Որբանոցի գործերը միասին վարել, խնդրած է Ս. Գարիրաբ Հօրմէն, որպէս զի Որբանոցի և Հիւանդանոցի մասնակարգութիւնը բաժնուին իրարմէ և Որբանոցը անկամ հաստատութեամբ ու բոլորովին առանձին մը ձեռքով կառավարուի։

—Ստոյգ հաշիւ մը կը տեսնուի եղեր թէ Դալաթիոյ եկեղեցին ամէն ամիս քառասուն ոսկի բաց մը ունի մասնակարարութենէ, և երկու երեք տարիէ ի վեր կը շարունակուի այսպէս։ Գաղափար մը տալու համար եկեղեցւոյ ելեւմտացոյցին վրայ, պաշտօնակից մը հետեւեալ հարիւր կը ներկայացնէ։ Մուսէֆ ամսական.— Կալուածներէ վարձք՝ 90 ոսկի. Կեղրոնականի թոշակներէ՝ 20 ոսկի, բանկէն՝ 20. Ամենափրկչի գանձանակէն և աղքատներու պնակէն՝ 12, Նախկիններէ թոշակներէն՝ 6 Թաղակա նուիրեալ յատուկ այլ և այլ հասոյթներէ՝ 42, գումար՝ 190 ոսկի։ Ծախք ամսական.—Կեղրոնականի համար. (նախապէս 176 ոսկի էր, և %10 զեղչուելով այս գումարին յանգեցաւ) 160 ոսկի, Նախկիններու համար՝ 30, Եկեղեցւոյ պաշտօնեաներու, ինչպէս նաեւ փայտ, ածուխ, մոմ, և այլն՝ 40. գումար 230։ Հետեւաբար, կեղրկացնէ յիշեալ պաշտօնակիցը ամսական 40 ոսկի. բաց մը կայ։

—Զարեքշարթի գիշեր, ժամը 2ին, «Բարեկամ»ներու Դումգաբուի աղօթատեղիին մէջ Ատաբազարի բողոքական եկեղեցին հովիւ Վար. Ց. Ա. Ճէնիզեան բատրիոտութիւն մը ըրած է յանուն մայրաքաղաքիս Երիտ. Բիրտա-Ընկեր-կցութեան, նիւթ ունենալով «Ինչպէս կրնանք կառավարել մեր անձը»։ Ամբողջ ժամ մը խօսած է այս շահեկան և օգտակար նիւթին վրայ։

—Եէնիգաբուի եկեղեցիին մէջ ամէն երեքշաբթի Դպրաց Դասուն կողմէ Արեւագալի երգեցողութիւններ կը կատարուին՝ առաջնորդութեամբ երգիչ տաքտ Գրիգոր էֆ. Զուլեանի։

Դաւիթ էֆ. Վարդապետեան, Տէր և Տիկին Մանուել Վարդապետեան և զաւակները, Տէր և Տիկին Գրիգոր Փաշաեան, Տէր և Տիկին Գառնիկ Պէրպէրեան, Տէր և Տիկին Պօղոս Նոյեմբեան և զաւակները, Տէր և Տիկին Երուանդ Փափազեան և զաւակները, Տէր և Տիկին Պետրոս էֆ., ինչպէս նաեւ Թագաւորեան, Իպլեան, Կեսարեան, Կիւլէսէրեան, Արայեան, Բարսեղեան և Բիւհեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք ներկայ գտնուեցան՝

ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ ԷՖ. ՎԱՐԴԱԶԱՐԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան հանդէսին և այդ խնամբ առթիւ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին անձամբ կամ գրով։

ՄԱՀ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Մարին ցաւով կը ծանուցանենք մահը Աղն. Յովհաննէս էֆ. Յակոբեանի, որ տեղի ունեցաւ երէկ, երկարատեւ հիւանդութենէ մը յետոյ։ Հանգուցեալը առհասարակ տիպար կեանք մը ունեցած է իրը տասկուն աշխատասէր և գործունեայ առեւտրական, իրը օրինակելի և բարեսէր անձ և իրը գործակից հայր ընտանիքի։ Յովհաննէս էֆ. ծնած ըլլալով 1835ին կը մեռնի 73 տարեկան հասակին մէջ՝ որսի հիւանդութենէ, որով կը տառապէր վերջին տարիներու մէջ։ Ասկէ առաջ հանգուցեալին այս հիւանդութիւնը դարմանելու համար տեղացի հմուտ բժիշկներէ զատ, Բարիզէն երկու տարի առաջ հոս հրաւիրուեցաւ հռչակաւոր բրոֆէսէօր Տօքթ. Լանուազի, որ հիւանդը քննելէ յետոյ յայտարարած էր թէ դեռ կրնայ վեց տարի ապրիլ՝ բժշկական դարմանումներու շնորհիւ. սակայն հակառակ այս ապահովիչ յայտարարութեան՝ այսօր անողոք մահը չի խնայեր բեղմնաւոր կեանքի մը։

Հանգուցեալը բնիկ Գալաթացի, առղական վարժարանի մէջ ուսում առնելէ յետոյ փոքր տարիքէն առեւտրական ասպարէզին մէջ մտած էր իբր ծոպագործ հմտաս արհեստաւոր մը։ յետոյ մեծ ընդունակութիւն ցոյց տուաւ մանիֆաթուրայի առուտուրին մէջ։ Հանգուցեալը մէկն էր այն հայ առեւտրականներէն, որոնք Մանչեսթրը հաստատուեցան յուսալ կէս դար առաջ։ Յակոբեան էֆ. Մանչէսթրի մէջ կը զբաղէր մանիֆաթուրայի առուտուրով, իր եղբօր՝ Միքայել էֆ.ի ընկերակցութեամբ, սմ. երկիրներու արդիւնաբերութիւնները Անգլիա արտածելով և փոխադարձաբար անգլիական մանիֆաթուրաները Թուրքիա ներածելով։ Այսպէս օգտաւատ առեւտրական մեծ և բարեհամբաւ ան մը հիմնադիրը եղաւ հանգուցեալը։ Գառնասունը եօթը տարի առաջ ամուսնացաւ Օրթ-գիւղցի Ժան էֆ. Ճանքմանի աղջկան Օր. Երանուհիի հետ և զաւակ մը ունեցաւ այդ ամուսնութենէն, Մարթէն էֆ. Յակոբեան։ Գան տարի առաջ բաժնուեցաւ իր եղբօր հետ ունեցած առեւտրական ընկերակցութենէն և հիմնեց Յովհաննէս Յակոբեան և Որդի առեւտրական ու սեղանաւորական մեծ Տունը, որուն գործերը մեծ հեռատեսութեամբ և կարողութեամբ վարեց, առաջնակարգ դիրքի մը հասցնելով զայն մայրաքաղաքիս առեւտրական հրապարակին վրայ։ Բաղմաթիւ են հանգուցեալին ըրած բարեգործութիւնները ի նպաստ եկեղեցական, բարեգործական և կրթական հաստատութեանց։ Կարելի չէ մոռնալ հոս յիշել բոլոր այն բարեգործութիւնները, զորս հանգուցեալը ըրած է իր կենդանութեանը։ Ցիշենք միայն գլխաւորները. իր եղբօր՝ Միքայել էֆ.ի հետ վերաշինած է Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցին։ Նոյնպէս խոշոր գումար մը նուիրելով մասնակցած է Մանչէսթրի հայ գաղութի եկեղեցիին շինութեան։ Իր յիշատակելի բարեգործութիւններէն մէկը եղած է նաեւ Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը։ Իր դասնակցութիւնը այս առթիւ ցուցուցաւ նամակ մը յղած է հանգուցեալին ընտանիքին։

Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը և Բերայի Թաղ. Խորհուրդը հարկ եղած կարգադրութիւններ ըրած են, յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը հանգուցեալ բարերարին յիշատակին արժանավայել կերպով կատարելու համար։

Յակոբեանց բարեհամբաւ գերդաստանին համակիր բարեկամներու և ծանօթներու շրջանակը խիստ ընդարձակ ըլլալով և միջոցը կարճ, որոշուած է մասնաւոր մահագիր չղրկել և բաւականանալ լրագիրներու մէջ հրատարակուած մահագրով։

ՍՐԼԱՆՏՈՅԻ չէնքին յարակից անկիւնը շաբաթագործին վրայի յարկերը տարբողովին սկսան փլցուիլ և աշխատութիւնները փութով առաջ կը տարուին։ Բերայի կալուածոց Հոգաբարձութեան և Սրլանտայի կից շաբաթագործին միջեւ համաձայնութիւն մը կնքուած է, որուն համաձայն այդ վարձակալը պարտաւոր է Զատկէն ան միջոցէ վերջը փոխադրուիլ մեր մը։ Տրամաձաւին եւս որոշուած է ազդարարել որ ինք ալ պէտք է որոշ ժամանակի մը մէջ ուրիշ խանութ մը փոխադրուի։

ԱՐԵՒԵԼՔ

Մահազդ

Այրի Տիկին Յ. Յակոբեան, Տէր և Տիկին Մարթէն Յակոբեան և զաւակունք, ինչպէս նաեւ Մ. Յակոբեան, Ճանքմեան, Թիւլսիւզեան և Պէշիկթաշլեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնագէտ մահը՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

որ հանգեաւ ի Տէր երէկ գիշեր, իր բնակարանին մէջ։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի ամսոյս 16 կիրակի օր (վաղը) ժամը 6½ին (Ը. Թ.), Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ, և անկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Ազգ. Հիւանդանոց, ամփոփուելու համար իր մասնաւոր դամբարանին մէջ։

Բերա, 15 մարտ 1908

Դաւնօր.— Մասնաւորներու մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը ենդրուի ներկայս իբրեւ այն նկատել։

⁂ Կը ենդրուի ծաղկեպսակ չի ղրկել։

"ՄԱՍԻՍ,,

ԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱԴՐԻՍ գրական պատկերազարդ շաբաթաթերթի այս շաբթուան թիւը հրատարակուեցաւ յաւելուածական ոտաւոր էջերով և հետեւեալ ճոխ բովանդակութիւնով.— Անպէտ մտմտուք. ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ։ — Սիրոյն տեսլականը՝ Սէր. ԳԻՍԱԿ։ — Մարապետները. ՄԵԼՈՒԻԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։ — Ցրտնապի հայագիտի մը նամակը Մասիսի. ՌՕԼ Ց'ԱՌՆՈՒՈ։ — Սիրոյ բարձագնացութիւնը (Արթուր Շոբենհաուէրի) ԶԱՐԵՀ ՆԵՄՑԷ։ — Իլ մը Բոլ Ռուժէի Au Fond du Cœurէն. Ն. ԵԱՂԲՅԱՆԱՆ։ — Նազլ Յուսֆ-ի գիտերգութիւնները. ԹԼԿԱՏԻՆՑԻՆ։ — Տօքթ. Յակոբ Թօփճեան։ — Հովանոցս. ՄԱՆՆԻԿ Ռ. Ճ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ։ — Հայ բոյսերու լեզուն։ — Տիկին Անիկի Լասեանի մահը։ — Մասիսի 30 ոսկիի պարգեւին արդիւնքը. ԽՄԲ.։ — Մահ Տօքթ. Վարդազարեան էֆ.ի։ — Քրոնիկ։ Մասիսի այս թիւը կը պարունակէ պատկերները Տօքթ. Յակոբ Թօփճեանի. Դիմագրութեան հասցէն է՝ Կ. Պոլիս, Պաղ Ալի ճատէսի. թիւ 38։ Բաժանորդագրութիւնը կանխիկ։

ՀԱՅ - ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԵՄ

ՎԱՂԸ ՊԻՏԻ ՔԱՐՈԶԵՆ.— Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ ժամը 3.30ին Վ.Իր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

⁂ Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 4ին Բոռճ. Ճ. Հ. Ճէնիզեան։

⁂ Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 3.30ին Վ.Իր. Ճ. Ա. Ճէնիզեան։

⁂ Պայազիտ - Հասուսի մատուռին մէջ ժամը 4ին Վ.Իր. Ճ. Դ Դէրվարեան։

⁂ Խասգիւղի մատուռին մէջ ժամը 7.30ին Վ.Իր. Ս. Ճ. Զորիկեան։

ԵՐԻՏ. ՔՐԻՍ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՂՕԹԱԺՈՂՈՎ

Գումգ-Գարուի Բէսթին մէջ ժամը 9ին։
Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 8ին։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, մարս 26)

ՎԵՇԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

ՎԵՆԵՏԻԿ, 25 մարտ.— Երէկուան գարնանային մշուշը մինչեւ գիշեր տեւեց. ծովն ու երկինքը միապաղաղ ու անթափանց քողի մը տակնծակուած էին։ Վիքտոր Էմմանուէլ թագաւորն ու նախարարը Պ. Դիդդոնի առաջուն հոս հասան։ Ջրանցքին վրայ կոնսուլները հոգիս կը տեսնուէին, այնչափ թանձր էր մշուշը։ բայց ժամ մը ետքը արեւելեան քամի մը բարեբախտաբար փարատեց մշուշը և թագաւորը կէս օրէ մէկ ժամ առաջ պալատական կոնսալով կայսրան գնաց։ Կէսօրին հոսան Վիլհէլմ կայսրն ու կայսրուհին իրենց զաւակներով։ Երկու վեհապետները ողջագուրեցին ու համբուրեցին զիրար և իրարու ձեռք թօթուեցին սրտագին։ Թագաւորը խոնարհելով կայսրուհին առաջ, անոր ձեռքը հոմբուրեց և մեծ եղբօր մը պէս բարեւեց Աւգուստ Վիլհէլմ իշխանը և Վիքտորիա իշխանուհին։ Ապա կայսեր ներկայացուց Վենեսիկի քաղաքապետը, որ յանուն Վենեսիկի և յանուն Իտալիոյ, բարի գալուստ մաղթեց կայսերական հիւրերուն։ Հոսանի գերման դեսպանին կինը Մոնց կոմսուհին, և գերման քօքարտով զարդարուած գերման գաղթականներէ մը վարդ, մեխակ և մանիլակ բաղկացած երկու փունջեր նուիրեցին կայսրուհիին և Վիքտորիա իշխանուհիին։ Նոյնը ըրաւ նաեւ քաղաքապետը։ Ուրիշ բարձրաստիճան անձերու ներկայացումէն և կայսերական ամուսնոյն ու Պ. Դիդդոնիի ու դեսպան Պ. Մոնցի հետ կարճ խօսակցութենէն մը եւքը, թագաւորը թեւը կայսրուհիին տալով կայարան առաջնորդեց զայն։ Թէ՛ ջրանցքին վրայ վխտացող կեռասներէն և թէ չէնքերուն պատուհաններէն, որոնք զարդարուած էին գերմանական և իտալական դրօշներով, «Կեցցէ՛»ի գոչեր կը լսուէին և կիներ թաշկինակ կ'ետերդնէին։ Ժամ 1ին մօտ կայսերական ամբոխը իր զաւակներովը և Վիքտոր Էմմանուէլ թագաւորը իր հետեւորդներով, պատմական ու ոսկեզօծ կոնսալներով արքայական պալատը առաջնորդուեցան։ Վենսպահները արքայական դղեակին առջեւ ցամաք ելլելուն պէս, դղեակ մտան, վասն զի չափազանց ցուրտ էր օդը, բայց հոն հաւաքուած ժողովուրդը այնչափ երկար ատեն «Կեցցէ՛»ներ գոչեց որ կայսերական ամբոխն ու թագաւորը դղեակին պատուհանէն չնորհակալութիւն յայտնեցին։

Ժամ մը ետքը, ընտանեկան սեղան մը արուեցաւ արքայական դղեակին մէջ, որուն մասնակցեցան միայն Պ. Դիդդոնի, գերմանական դեսպանը և իր կինը, ծովակալ Գիէրչ և Պ. Դիդդոնի դիւանապետը՝ Բարլոդդի մարքիզը։ Թագաւորը նստաւ կայսեր ու կայսրուհիին միջեւ. կայսրուհիին աջ կողմը Պ. Դիդդոնի և կայսերազուն իշխանն ու իշխանուհին. կայսեր ձախ կողմն ալ Գերմանիոյ դեսպանուհին և դեսպանը, ծովակալը և դիւանապետը։ Կայսրն ու թագաւորը ճաշի առեն մեծ եռանդով, բայց չատ ցած ձայնով կը խօսակցէին։ Մրգեղէն բերուելէ առաջ, թագաւորը խնդարելով կայսեր, բաժակ պարպեց կայսերական ընտանիքին կենաց, և կայսրն ալ խմեց թագաւորին և արքայազուն երեք իշխաններուն կենաց։ Ժամը 2ին գերման կայս. ամբոխը իրենց զաւակներով մեկնեցան դղեակէն և իտալական նաւերու թնդանօթներու արձանման սակ Հոհենսոյերն զարձանաւը գացին։

⁂ Ժամ 3ին Օպարիս նորաշէն ընդծովեան ծով իջուցուեցաւ, ի ներկայութեան թագաւորին և մէկ քանի գերման պատերազմ։

ՀՄԱՍ, 25 մարտ.— Երեսփ. ժողովին մէջ այսօր Պ. Մանդինի, գերման կայսեր վենեսիկ այցելութեան և Վիքտոր Էմմանուէլ թագաւորին հետ տեսակցութեան քաղաքական կարեւորութիւնը չեշտելով, ըսաւ թէ կը կարծէ օր յանուն Երեսփ. ժողովին խօսած ը'ըլլայ, եթէ խնդրէ մեծարանաց ողջոյն մը ղրկել վենսպահներուն, որոնց տեսակցութիւնը պիտի ամրապնդէ Գերմանիոյ ու Իտալիոյ կապերը և պիտի ապահովէ համաշխարհիկ խաղաղութիւնը։ Ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեց այս առաջարկը։

ՎԱՅՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 27 մարտ.— Սակարանին մէջ արամագրութիւնները գոհացուցիչ են, բայց գործերը խիստ սահմանափակ. միայն գիները պահելով կը բաւականան։ Ցբբանական Ռանդին գինը անփոփոխ է։ Օտար արժեթուղթերու գիները քիչ մը իջած են, մանաւանդ ռուսականները, որոնք քիչ մը իջան, վերջին օրերու բարձրացումէն ետքը։ Օսմ. արժեթուղթերու գիները հանդարտ են, բայց հաստատուն։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ մի ջղային արժեթուղթերու մասին գործ չկայ։ Հաշուեյարդարումը աւարտեցաւ առանց միջադէպի։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերու գիները իջած են։ Ամերիկեան արժեթուղթերու գիները հաստատուն են այն լուրին վրայ թէ նախագահ Պ. Ռուզվէլտ, իր յառաջիկայ պատգամագրին մէջ, պիտի ջանայ գոհացում տալ դրամատէրերուն և աշխատաւորներու միութիւններուն։

ՊԷՐՆ.— Սէմբլոնի թիւնէլին դեսպանաներուն ճանապարհին, Զուրիխերոյ պետութեան Խորհուրդը եւս պիտի առնէ իր մերժումը Մուդիէ-Տոքինէկնի մասին։ Դեսպանախորհուրդը նորէն պիտի գումարուի յառաջիկայ մայիս 15ին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ուաշինկդընէն կը հաղորդեն թէ Մ. Նանանգաց կորովի ընթացքին հանդէպ, վէնեցուելա ընդունած է իրաւարարութեան մը ենթարկել ամերիկեան պահանջումները։

ՀՈՒՍՍ.— Իտալիոյ Երեսփոխանական ժողովին առենապետը կարդաց Վիքտոր Իմմանուէլ թագաւորին մէկ հեռագիրը, որով կը հաղորդէր Գերմանիոյ կայսեր չնորհակալութիւնները՝ Երեսփ. ժողովին կողմէ ղրկուած բարիգալուստ մաղթող ուղերձին իրբեւ պատասխան։

ՊՈՒԻՈՆՍԱՅԻՍ.— Ապրուցէի դուքսը հոս ժամանեց եւ համբան շարունակեց դէպի Լիսաբոն։

ՎԻԵՆՆԱ.— Գերմանիոյ նախարարապետ Գոս Պիւլով իշխանը կիրակի օրը հոս կը ժամանէ՝ այցելութիւն տալու Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար Պառոն Էրէնթալի։

ՀՈՒՍՍ.— Գոս Պիւլով իշխանը Զատկին կը տանի Պառոն Էրէնթալ տեղան մը պիտի տայ ի պատիւ անոր։ Իշխանը, երկուշաբթի օրը Ցբանց Եղէգի կայսեր ներկայանալէ ետքը, Գերլին պիտի դառնայ։

— Վիլհէլմ կայսրը մայիսի կէսին Վիեննա ժամանելով օր մը պիտի մնայ, ողջունելու Ցբանց Եղէգի կայսրը։ Վիլհէլմ Բ.ի փափաքանց համաձայն, պաշտօնական ընդունելութիւն պիտի չկատարուի։

ՀՈՒՍՍ.— Վենեսիկի մէջ Վիլհէլմ կայսրը երկարօրէն տեսակցեցաւ Վիքտոր Իմմանուէլ թագաւորին մէկ հեռագիրը, որով կը հաղորդէր Գերմանիոյ կայսեր չնորհակալութիւնները՝ Երեսփ. ժողովին կողմէ ղրկուած բարիգալուստ մաղթող ուղերձին իբրեւ պատասխան։

ՊՈՒԻՈՆՍԱՅԻՍ.— Ապրուցէի դուքսը հոս ժամանեց եւ համբան շարունակեց դէպի Լիսաբոն։

ՎԻԵՆՆԱ.— Գերմանիոյ նախարարապետ Գոս Պիւլով իշխանը կիրակի օրը հոս կը ժամանէ՝ այցելութիւն տալու Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար Պառոն Էրէնթալի։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ցոն Պիւլով իշխանը Զատկին կը տանի Պառոն Էրէնթալ տեղան մը պիտի տայ ի պատիւ անոր։ Իշխանը, երկուշաբթի օրը Ցբանց Եղէգի կայսեր ներկայանալէ ետքը, Գերլին պիտի դառնայ։

— Վիլհէլմ կայսրը մայիսի կէսին Վիեննա ժամանելով օր մը պիտի մնայ, ողջունելու Ցբանց Եղէգի կայսրը։ Վիլհէլմ Բ.ի փափաքանց համաձայն, պաշտօնական ընդունելութիւն պիտի չկատարուի։

ՀՈՒՍՍ.— Վենեսիկի մէջ Վիլհէլմ կայսրը երկարօրէն տեսակցեցաւ Վիքտոր Իմմանուէլ թագաւորին մէկ հեռագիրը, որով կը հաղորդէր Գերմանիոյ կայսեր չնորհակալութիւնները՝ Երեսփ. ժողովին կողմէ ղրկուած բարիգալուստ մաղթող ուղերձին իբրեւ պատասխան։

ՊՈՒԻՈՆՍԱՅԻՍ.— Ապրուցէի դուքսը հոս ժամանեց եւ համբան շարունակեց դէպի Լիսաբոն։

ՎԻԵՆՆԱ.— Գերմանիոյ նախարարապետ Գոս Պիւլով իշխանը կիրակի օրը հոս կը ժամանէ՝ այցելութիւն տալու Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար Պառոն Էրէնթալի։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ցոն Պիւլով իշխանը Զատկին կը տանի Պառոն Էրէնթալ տեղան մը պիտի տայ ի պատիւ անոր։ Իշխանը, երկուշաբթի օրը Ցբանց Եղէգի կայսեր ներկայանալէ ետքը, Գերլին պիտի դառնայ։

— Վիլհէլմ կայսրը մայիսի կէսին Վիեննա ժամանելով օր մը պիտի մնայ, ողջունելու Ցբանց Եղէգի կայսրը։ Վիլհէլմ Բ.ի փափաքանց համաձայն, պաշտօնական ընդունելութիւն պիտի չկատարուի։

ՀՈՒՍՍ.— Վենեսիկի մէջ Վիլհէլմ կայսրը երկարօրէն տեսակցեցաւ Վիքտոր Իմմանուէլ թագաւորին մէկ հեռագիրը, որով կը հաղորդէր Գերմանիոյ կայսեր չնորհակալութիւնները՝ Երեսփ. ժողովին կողմէ ղրկուած բարիգալուստ մաղթող ուղերձին ի

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԻՐԹՈՆԸ (117)

ԺԱՆ ՊՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՐ ՄԸ ԱՆՑԵԱԼԸ

ԺԴ.

Բաբերատիկ դիպուած մը պիտի կրնար իրարու մօտեցնել զանոնք և միևնոյն ճամբուն վրայ դնել։ Բայց այդ բանին համար ալ պէտք կար որ ղիրար տեսնէին ու խօսակցէին։ Մարթ այն տան պիտի յաճախէր բովանդակ ճշմարտութիւնը և անչուշտ Ալպէր ալ հուսա պիտի ընծայէր։ Թերևս ներեան։ Բայց ամէն պարագայի մէջ այն նոպկալի կասկածները չպիտի ունենար օրանք իր կեանքը պիտի թաունաւորէին։ Եթէ երբեք Մարթէն ալ հեռացած ըլլար ընդ միշտ, Ալպէր պիտի ըմբռներ թէ մանկամարդ աղջիկը զոհ եղած էր ճակատագրին, որով կարեկցութիւն ու տանջութիւն պիտի զգար անոր նկատմամբ։

Անողոք ճակատագիրը այլապէս որոշած էր, սակայն։ Սանկ նպատաւոր եղելութիւն մը չպատահեցաւ։ Ժընէվի լճին եղերքներէն հեռացաւ, առանց Մարթի հանդիպելու։ Զէր գիտեր թէ ի՞նչ ընէր և ո՞ւր երթար։ Ուսի Վիլիբոնը դարձաւ։ Մակ հանկարծ պէս նամակ մը տուին իրեն։ Զեռք առաւ նամակը, գրին նայեցաւ ու սկսաւ դողալ։ Դիրն անծանօթ էր, բայց դիւրին էր կռահել թէ կնոջ մը գրին կը նմանէր։ Ալպէր նախազգացումն ունեցաւ թէ իր ձեռքերուն մէջ կը գտնուէր Մարթի նամակը։ Երկար ատեն դիտեց նամակը, առանց բանալու զայն. ինչ կը պարունակէր։ Իր ապագան, իր կեանքը ամբողջապէս կախում ունէին նամակին պարունակութենէն։ Ցանկացած պահարանը պառուեց նամակին, որ քանի մը տող կը պարունակէր։ Ալպէր սկսաւ կարդալ.

«Իմ նախազգացումներս չէին խաբած զիս։ Ձեր երդը չի կրնար իրականանալ։ Դիժբախտութիւնը կ'ընկնէ մայրս և զիս, թէև անօրենութիւնս արժանի չըլլայինք։ Կը մեկնինք. երբեք իմ երեսս չպիտի տեսնէք. Ալպէր, ներեցէք ձեզի պատճառած վշտոս համար. մի՛ անիծէք զիս։ Եթէ երբեք ձեզի արժանի չեմ, առիկա պատճառ մը չէ որ անկեղծօրէն սիրած չըլլամ ձեզ. միակ սէրս պիտի ըլլաք դուք։»

Այս տողերը կարդալէ յետոյ Ալպէր հիշ մը արձակեց, երկար հծծիւն մը։ Գլուխը ձեռքերուն մէջ առած, թթուտի մը վրայ ինկաւ և սկսաւ աղու մը պէս լալ։ Խեղճ երիտասարդը կը մրմնջէր.

—Ուրեմն իրաւ է եղեր որ աղջիկն ալ մօրը կը նմանի։

Ցեղայ զայրոյթի շարժում մը քրաւ, թաւդթը ճմաթկեց, գետին նետեց ուժգնօրէն և չար ծիծաղով մը յարեց.

—Որքա՜ն տխմար եմ եղեր որ կ'ուզէի կեանքս նուիրել անոր։ Շաբաթ մը միայն կարելի է կենակցիլ այդ տեսակ կիներու հետ։ Շաբաթն իսկ շատ է։

Ալպէր հարևանցի կերպով աչքէ անցուցած էր այդ նամակը, զոր Մարթ այնքան վշտահար սրտով և արցունք թափելով գրած էր։ Ալպէր չէր նշմարած մանկամարդ աղջկան խօսքերուն միամտութիւնը և սրտայոյզ պարզութիւնը։ Սա բիրտ իրողութիւնը մտքին մէջ մնացած էր. Մարթ կը խստովանէր թէ արժանի չէր Ալպէրի...

ԵՐԲՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.

Գաթինեոլ թաղի ձեղնայարկին մէկ սենեակին մէջ նստած էին երիտասարդ մը և մանկամարդ կին մը։ Սակայն երիտասարդական ուրախութենէ և ծիծաղէ զուրկ էին անոնք։ Տխրութեամբ համակուած դիմագիծեր ունէին։ Իրենց աղքատիկ կահաւորանքներն ալ տխուր կը թուէին։ Կարծես աղտոտ բան մը կար այդ կահաւորանքներու և անձերու տխրութեան մէջ։ Ամէն ինչ մոլութիւն և ծուլութիւն կը պարզէր հան։ Երկու անձերը գլուխնին վեր առին ու խօսեցան միևնոյն ատեն։ Մարդը դինիէն ու չարութենէն բրտացած և խաղտոտ դարձած ձայնով մը ըսաւ.

—Կինայիր սենեակը ալլ։

Կինը պատասխանեց.

—Ծա՜յլ անպիտան, երեք օրէ ի վեր սու մը վատակած չունիս։

Երիտասարդը ակռաներուն մէջէն մրմռաց.

—Կը կարծե՞ս որ էրիկ մարդու մը համար հաճելի է աշխատիլը։

Պահ մը լուռ մնաց երիտասարդը։ Կ'ուզէր բան մը ըսել, բայց չէր համարձակեր։ Անիմաստ աղմուկներ հանեց, ինքզինքը խօսակցութեան մղելու համար։ Ի վերջոյ հոգիս լսելի ձայնով մը քրթմնջեց.

—Եթէ նուազ անմիտ ըլլայիր, գործը ինքզինքն պիտի քաշէր։

Մանկամարդ կինը այնպէս հանկցաւ թէ յանդիմանութիւն մը կար այդ պարբերութեան մէջ, բայց չմրմնջեց այդ յանդիմանութեան իմաստը։ Ու փութաց հարցընել.

—Ի՞նչ կ'ըսես։

—Ի՞նչ կ'ըսեմ մի։

Ու սկսաւ ծիծաղիլ քրքջալիր։

—Ա՜հ, Մարիէթ, շատ անմիտ ես և քառօտ չես հասկնար։

Մարիէթ սկսաւ խորհիլ։ Բայց ճիգ չէր ըներ ըմբռնելու։ Մանկամարդ աղջիկը կ'երազէր։ Իր անցեալը աչքին առջև կը բերէր ու ապագային հետ կը բաղդատէր։ Ցուրաքէն կը դողար սենեակին մէջ, ուր կրակ չկար։ Ականջը դրած մակ կ'ընէր աղտոտ ապակիներուն զարնուող անձրևին հանած ձայնը։ Իր մտածումը անցեալին մէջ կը թափառէր ու իր աչքին առջև կը պարզուէր գեղջուհի մը, սիրոյ համար ստեղծուած։ Այդ պայծառ բնանկարին մէջէն սիրոյ խօսքեր կը լսէր։ Ի վերջոյ իր բոլոր մտածումները սա խօսքին մէջ ամփոփուեցան.

—Սակայն զիս կը սիրէիր առենօք, ըսաւ մանկամարդ աղջիկը։

Մարիէթ ոտքի ելաւ ու երիտասարդին մօտեցաւ, որ անշարժ կեցած էր։ Մարդուն վրայ ծռեցաւ, համբուրելու համար անոր ճակատն։ Բայց երիտասարդը վեր առաւ ձեռքը ու ետ հրեց Մարիէթը, քսելով.

—Սիրելու ատեն չէ հիմա, ուրիշ բան կայ խորհելիք։

Մարիէթ, որ բարի աղջիկ մը մնացած էր միշտ, սկսաւ լալ։ Կարելի եղածին չափ կը զսպէր հեծկլտաւքները։ Բայց, հակառակ իր կատարած ճիգերուն, հեծկլտաւքներէն կը ցնցուէր կուրծքը։ Երիտասարդը բարկացաւ։

—Կը կարծե՞ս որ զուարճալի բան է լացող կին մը տեսնել։

Մարիէթ դադրեցուց լացը։ Բայց հեծկլտաւքներէն կ'ընդհատաւէին խօսքերը։ Մանկամարդ աղջիկը կ'ըսէր.

—Օ՜ն. Միլու, փոքրիկ Միլու, գիտես թէ ո՞րքան կը սիրեմ քեզ։

Մարիէթ կարմրելով շարունակեց.

—Քիչ մը առաջ յանդիմանութիւն կ'ուզղէիր ինծի։

Մանկամարդ աղջիկը սպասեց Միլուի տալիք պատասխանին։ Բայց ան պատասխան չտուաւ։ Միլու ինքնամփսի և մը-ռայլ երեւոյթ մը ունէր։ Մարիէթ շարունակելով ըսաւ.

—Սիրելիս, քիչ մը առաջ կը գանգատէիր որ չեմ հասկնար միտքդ։ Սաստ պատճառն ալ դուն ես, քանի որ չես ուզեր բացատրել։

Միլու չար ու վճռական չեչաղ մը ըսաւ.

—Բաներ կան զորս պէտք չէ բացատրել։

Մարիէթ քանիցս հարցափորձեց Միլուն, բողոքի արտայայտութիւններ ընելով.

(Շարունակելի)

ԲՈԼՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Որոնք Զաքմաքճըլարի զսուիթափին ընանի տեսարանը կը կազմեն, Պ. ՊԱՐԼԵՆՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԸ

ՄԻԱԿՆ է

Թէ՛ ճոխութեան, թէ՛ հղկապատութեան և թէ մանաւանդ ուղղամտութեան կողմէ։ Ամբողջ համաշխարհ մը կոթնած, այս վաղեմի Գրատունը միշտ ջանադիր է նորանոր հրատարակութիւններով ճոխացնելու իր տոլղան գրացանկը և այսօր հաճոյքով է որ կը ծանուցանենք իր նոր հրատարակութեանց շարքին առաջին քանի մը հատորները.—

Ա. Տեր եւ Տիկին Հ. Ասատուրի Աչխարհաբար Բերանացի Նոտեան ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ.

Բ. Ֆրանսերենը ԻՆՔՆ ԻՐՄՈՎ սոր վեղու նորագոյն եւ գիւրագոյն շարքի մը Ա. հատորը (Le Français, cours complet pour l'enseignement direct de la langue française. 1re année. պատկերազարդ).

Գ. Տ. Սիրեկ եպս. Դուրեանի ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ (գրաբարի լուսագոյն քերականութիւնը).

Դ. Բ. ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ (Թրքախօս վարիչներու համար).

Ե. ԻՐ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿՆԵՐ, որուն այնչափ անհամբերութեամբ կը սպասուէր։

Անոնք որ սպառած կը կարծեն Իզմիրի Տէտեան տպարանին հանրածանօթ հրատարակութիւնները.—Վիքտոր Հիւկոյի, Լամարթինի, Մոլիէռի, Ալեքսանդր Տիւմայի Ուսլդէր Սքոտի եւն. գործերը—տպահավաքաբար եւ ճարտարութեամբ պիտի իմանան թէ Գ. ՊԱԼԵՆՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ միակ կեդրոնատեղին է այդ հաղուագիւտ գրքերուն։ Նոյն իսկ օտար գրքերու հայթայթման համար, Թուրքերէն, Ֆրանսերէն, անգլերէն, գերմաներէն—լուսագոյն բան մը բրած կ'ըլլան ամէնէն առաջ Զաքմաքճըլարի թիւ 20 գրավաճառանոցը դիմելով։ 20—2

Khedivial Mail Line

(Քէռիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերութ

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Գալոյոյ եւ Ալեքսանդրիոյ միջեւ.

Իսմայիլիա շոգենաւը նաւապետ Անսէրլիյ, կբեկի, 29 մարտ 1908 (Ը Ե.) կէս օրէն ետք ժամը 2ին, Ալեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 31 մարտ 1907 (Ը Ե) կէս օրէ ետքը, ժամ 4ին պիտի մեկնի Ալեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Գիրէսն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Ասուտաւ շոգենաւը, նաւապետ Վաչաքան, ապրիլ 4ին Կ. Գալոյեն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպոլը, Տարանէլ, Մրմարայի Իզմիր, Սաքըզ, Հոռոս, Մէրսին, Իսքէնտէրոն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սաիտ և Ալեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մանրամասնութիւնը, Գալոյ, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Mars 1906ին 8,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Mars 1906ին 3,700,000 ֆր.

ԿԵՂԵՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆՈՒՃԻՒՂԻՆԵՐ՝ Ադրիանոպոլիս, Դամասկոս, Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլի), Մանասթիր, Սկիւտարի եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ եւ Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Զէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ Եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Զէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուն որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք աք Սալոնիք փոքր վճարումներու համար ալ ինայողական Մուտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—20

Ա. ՇԹԱՅՆ

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

ԲՈԼՈՐ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1908ի ԳԱՐՆԱՆ ՄԻ ԱՄՐԱՆ

Զգեստներ՝ տարեց, կանանց եւ տղոց համար
Գլխարկներ՝ «Իդա»
Անգլիական եւ Ֆրանսական պօնէերի
Վիեննական օսպիկներ
Ամերիկեան կօշիկներ
Մարօքէնի նուրբ առարկաներ
Նուրբ անուշահոտութիւններ
Ճամբորդութեան առարկաներ
Պիրեանճի առարկաներ
Փողկապներ, ձեռնոցներ, եւայլն, եւայլն

ՇԹԱՅՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ ՄԷՋ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆ

Ամենաթարմ գնահատումներու արժանացած գնահատ առուտրական հանդեսներու մէջ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ՝ Պօն, Ալժէրի, Մարսիլիա, Իւան, Ֆորտս, Բարիզ, Լէվալուա-Բիւրէ,
ՄԹԵՐՈՒՆՆԵՐՆԵՐ՝ Ֆիլիբվիլ Ալժէ, Օրան, Լիոն, Սէթ, Տիժոն, Պարսելոնա, Ժրնեվ։

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆԸ, ամէնէն շատ քինքինա պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հողի յատուկ տունկերով։ Իր կորովիչ ու հակաանդային յատկութիւններուն հասար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Առտուն տնօրի փորանց կամ ճաշէն առաջ առուած ատեն՝ բարեբար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ ըմպելին շնորհիւ՝ մարդուս սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ անդէզ դերծ կը մնայ։

Մանօր. — Անխիղճ մ ըդիկ մեր վաճառող սիրը կեղծած ըլլալուն, մեր Բիքոն պատոս մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կը տանք առուշնակարգ տուներու միայն դիմել, որպէս զի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը Իւնիոն տէ Ֆապրիքանի դրոշմը կրեն։

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ
Գ. Լ. ԲԱՐՄԱ։
Գ. Գ.

Ա. Ռէքքիա Ղալաթիա
Էքզոնսմիք Գոօրէռաթիվ Ղալ., Բերա,
Պոլիս եւ Գալաթիա
Բարատօրուլ եւ Մէլէթիատիս Ղալաթիա
Ժ. Սթավրօրուլ »
Սթավրօրուլ եղբարք »
Քոթթաքի եղբարք »
Թէպէրուլու և Ընկ. »
Ժան Բ. Տէսիլա »
Վէնսան Գասապեան (դեղվ.) Պոլիս
Մէհմէտ Քեազիմ »
Թ. Լիմս »
Պ. Սէֆէրեան »
Ժ. Վօսթիզիանոս եւ Ընկ. »
Էմիլ Լանդրան Բերա
Տէմէթրաքօրուլս եղբ. ք եւ Ընկ »
Թ. Սուրէնեան Բերա. Կ. Պոլիս, Ղալաթիա
Սօսիէթէ մէ Բրօտիւքթիօր մը
Ֆրանս Բերա
եւն եւն եւն.

ԽՆԱԲՈՂԱԿԱՆ ՍՆՈՒՑԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆՈՒՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆրանկ, ամբողջովին վճարուած
Պահեստի գումար 37,300,000 ֆրանկի չափ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Վճարումները ոսկիդրամ ըլլալու եւ Ցիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վիքթր Պանֆ-Ֆերայն այսօր հարիւրին 3 ½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար իսկ անկէ ուրիշ գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին տակը իջեցնել կամ ուրիշներ տեղական լրագիրներու միջոցու 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարներ կընտրեա՞ տանելի՝ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վար գումարները կընտրեա՞ տանելի դրաւոր՝ ամ կամ ստորագրելի՝ ազդարարութիւնի մը յետոյ հետեւեալ կերպով.

3 օր 100– 150 ոսկի գումարի համար
6 » 151– 200 » » »
10 » 201– 500 » » »
15 » 501–1000 » » »
30 » 1001 և անկէ վեր » » »

Վիքթր Պանֆ-Ֆերայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզուած ատեն վճարելով տեսակին պարունակած գումարը։

Վիքթր Պանֆ – Ֆերայն խնայողական գումարը պարունակող տեսակի՝ ալ կը լսնէնէ տնտեսական մնունով, բայց այդ պարագային, նպատակուած խնայողը (էլէլի կամ վաթ) միայն իրաւունք ունի գրամը քաշելու։ 50—16

Խնայողական Սնուցկեն գաս, Վիքթր Պանք-Ֆերայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով

ԻԼԱՆ

Խազինէի Խասսա Շահանէ

Խազինէի Խասսա Շահանէ տէքօ իտարէօի իշխուն պէր սէնէի քեամիլ զարֆընաս միւպաեաս օլունճանգ թէնէքէ էտէվլաթը թալիպի էօհէսինտէ օլուզ մարթը օնպէշինճի ճուսաս իրթէսի կիւնիւսաթ օնա գառար երիւզէ իւշ թէնզիլի պիլգապալ եէվմը մէղթիւրաթ իհալէի գաթիէսի իճրա գէլընանճաղնաան շերաիթը միւթէֆէքրիաեր անլամագ վէ միւնագասաեա տաթիլ օլմագ իսթէեէնլէրին եիւզէ օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ ագէյսինի վէ եա միւթէպէր քէֆիւլէթմէէի միւսթաշարպնն սատթ օնա գառար խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյսաեա կէլմէլէրի իլան օլունը։

Ֆի 12 մարթ 324 3—2

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻՆ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ իր բաժնեաէրերուն թէ 1323 եզմական տարուան համար իւրաքանչիւր բաժնեթուղթի պիտի վճարուի 1 օսմ. օսկի, սկսեալ 1908 մարտ 3/16էն, ամէն օր, ժամը 5էն 10 (Ը. Թ.) բացի ուրբաթ եւ կիրակի օրերէ։

10 8

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԻՊ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Բուսմէլի երկաթուղիի պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 1908 մարտ 19/1 ապրիլին կէս օրէն առաջ ժամը 10ին, Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան կեդրոնատեղին, հրապարակաւ, մանակցութեամբ եվմանկան, Հանրօգուտ Շինութեանց և Օսմ. Կայս. Պանքայի ներկայացուցիչներուն։

Կ. Պոլիս 7/20 մարտ 1908 5-4

Դրուսմում հաուելյարդարումի հաուելցուցակներուն՝ սակարանական գործակալներուն կողմէ յանձնուած

Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութիւնը կը լիցեցնէ Ղալաթիոյ Սակարանի գործակալներուն թէ իրենց միջոցաւ կատարուած գործառնութեանց վերաբերեալ հաշուեյարդարումի կիսամեայ հաշուեցուցակները, Դրոշմատուրքի Կանոնագրին 9րդ յօդուածին (Թիւ 31) արտադրութեանց համաձայն, հինգ ֆրանքի հատատուն տուրքի ենթակայ են։ Զանցառութեան պարագային 100 ղրուշի դրամական տուգանք կ'առնուի իւրաքանչիւր հաշուեցուցակէ։ Հետեւաբար Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը չանգրգռուզողներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այն պատասխանատուութեանց վրայ, որոնց ենթակայ են և այս առթիւ կը ծանուցանէ թէ հարիւրին 5 զեղչ մը կ'ըլլայ այդ թուղթերու արտասովոր դրոշմումին վրայ։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

18/2 մարտ 1908 15—11

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ղալաթիոյ մէջ գտնուած դրոշմատուրքի գրասենեակը յառաջիկայ 1908 մարտ 1/14էն սկսեալ պիտի տեղափոխուի Ղալաթիա, Մէրթէքպաշի փողոց, թիւ 21, Թիւնէլի կայարանին մօտ։ ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

20/7 մարտ 1908 10—9

Ազդ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ղալաթիոյ մէջ գտնուած դրոշմատուրքի գրասենեակը յառաջիկայ 1908 մարտ 1/14էն սկսեալ պիտի տեղափոխուի Ղալաթիա, Մէրթէքպաշի փողոց, թիւ 21, ուր պիտի կատարուի դրոշմումի գործառութիւնը, առանց ոչ է ծախքի։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

28/12 մարտ 1908 8—8

Չկան Խորհուրդի 1907 հոկտ. 1/14ին տուած որոշման համաձայն, 1299 մուհարրեմ 29 (8/20 դեկտ. 1881) կայս. հրամանագրին մէջ գտնուած փոխառութեանց վերաբերող ԱՐԳԱՆԳՐՈՒՄՆԵՐԻ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԻ, ինչպէս 1858ի, 1860ի, 1862ի, 1863—64ի, 1865ի, 1869ի, 1872ի, 1873ի և Ընդհանուր Պարքի օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթեր, եթէ մինչեւ 1918 սեպտ. 1/14 չներկայացուին, փոխանակուելու համար Օսմ. Փոխարեալ Պարքի A. B. C. D. սեռիներու պարտաթուղթերուն հետ, ջնջուած պիտի համարուին։ 14—13

Ազդ.— Հանր. Պարքի վարչութիւնը կը տեղեկացնէ հարկատուներուն թէ անհատներու կողմէ պատրաստուած, փակցուած կամ կախուած և կամ տարբեր կերպով տպագրեալ ցուցադրուած այն ծանուցումները, որոնք թուղթէ ու խաւքարտէ զատ ուրիշ բաներու վրայ գրուած են, Դրոշմատուրքի կանոնագրին թ. յօդուածին 94րդ թիւին մէջ կանխատեսուած տարեկան տուրքերուն ենթակայ են։ Այդ տուրքին վճարումը, նոյն կանոնագրին 55րդ յօդուածին որոշմանութեանց համաձայն, պէտք է կատարուի իւրաքանչիւր ելմանական տարւոյն սկիզբը։ Հետեւաբար հարկատուներուն կը ծանուցուի թէ երկու ամիս պայմանաժամ տրուած է իրենց՝ 1908 մարտ 1էն սկսեալ մինչեւ ապրիլ 30 (Հ. Տ.)։ Այդ մէջտեղին հարկատուները պարտին ներկայանալ Ղալաթիա Դրոշմատուրքի գրասենեակը, հարկ եղած օրինական ձեւակերպութիւնները կատարելու համար, որոնք կանխատեսուած են Դրոշմատուրքի կանոնագրին Դ. մասին Դ. գլուխին մէջ։ Այդ պայմանաժամը անցնելէ յետոյ՝ տարեկան դրոշմատուրքը չվճարուած բոլոր ծանուցումները ապօրինի պիտի նկատուին և տուգանք պիտի առնուի իւրաքանչիւր ծանուցումէ, Դրոշմատուրքի կանոնագրին 38դ. յօդուածին համաձայն։ Նիգթութիւն չպատճառելու համար՝ Օսմ. Հանր. Պարքի վարչութիւնը կը լիցեցնէ հանրութեան թէ տարեկան դրոշմատուրքի այն վճարումները որոնք մինչեւ 1908 փետրուի վերջը (Հ. Տ.) կամ 1323 եզմական տարուան սկիզբը կը կատարուին, մինչեւ նոյն տարուան կը վերաբերին, ինչ որ ալ ըլլայ այն թուականը, ուր կատարուած է վերջին վճարումը։ Ուստի չանդրգռողները, ամէն պարագայի մէջ, 1324 եզմական տարուան համար նորէն վճարում կատարելու են վերեւ լիցուած պայմանաժամի մէջեղին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

28/10 փետր. 1908 60—27

Ազդ.— Օսմ. Հանր. Պարքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պէրաթի օգտին կազմի անանուն Ընկերութիւնը վճարած է 800 բաժնեթուղթերու դրոշմատուրքը, թիւ 1. 601-2-400, իւրաքանչիւրը 500 ֆրանքնոց. Ընկերութեան կողմէ չերջարերութեան հանուած, դրամագլուխը աւելցնելու համար։ Ցիշեալ արժեթուղթերէն ունեցողները կրնան դիմել Դրոշմատուրքի գրասենեակ Ղալաթիա, Մէրթէքպաշի փողոց, թիւ 21, ուր պիտի կատարուի դրոշմումի գործողութիւնը, առանց ոչ է ծախքի։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

28/12 մարտ 1908 8—8

ԲՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՎԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

Է.

ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒՀԻՆ

Երեք ամիս առաջ Ռօպէր Լը Շարմեկնած էր դէպի նոր պաշտօնատեղին, Պելկրատի փոխանակին դեսպան կարգուած ըլլալով։ Երկար ատեն բացակայ պիտի մնար։ Անդարձ կերպով անցած զացած էր այն կարնատեռ ու չոչոչուն ամառը, ուր երեք ամիս զբաղեցնէ կեանք մը վարած էին Ռօպէր ու մանկամարդ կինը, Թէեւ Ժանն տեղեկութիւն չունենար այդ մասին։ Երբեմնի նշանածները, տեղի տալով բնութեան ուժերուն և կեանքի բոլոր արբեցութիւններուն, Թրիսթանի ու Իզօլթի պէս սարսուռով դիտած էին զիրար, և իրիկուն մը, առանց բան մը փոխանակելու իրարու հետ, գրկախառնուած էին սիրա սիրտ, չրթունք չրթունքի փարած։ Ոչ ևս էին ձիով կատարուած պտոյտները, երբ Իսիթ տնուն հերմակ մարուկին վրայ նստած չնորհալի ու նրբահասակ մարքիզուհին քալէն կը յառաջանար Ռօպէր Լը Շար։ Կայսառ ձիու մը վրայ նստած, Ռօպէր իր յաղթ իրանը և երջանկութեամբ ողողուն դէմքը կը պարզէր։ Ոչ ևս էին խստաբարոյ քալ և երաշտութեամբ անցուած ժամերը՝ վարդագոյն յարդարուած փոքր դարդախուցին մէջ, ուր քանդակազարդ ու ոսկեզօծ չրջանակներով կարգ մը մարքիզուհիներ և նախահայրեր կը ժպտէին իրենց ներկուած չրթունքներով, կը թուէին հանկալ այդ սենեակը և թողուին չնորհել։ Ոչ ևս էին գիշերային խոլ ու սրտաբուխ ժամերը, այնքան քաղցր և այնքան դառն, ուր մարքիզուհին, չիկնած դէմքով, բայց խրոխտ, սենեակին դրան փականքին դրած ձեռքը, գիշերային հոլանի արուս զարդով կ'ընդունէր խուսափկոտ ու լռին առուերը մարդու մը, որ դղեակին գիշերապահներու հսկողութենէն ազատած էր։ Շուները ա՛լ չէին հաչեր, այդ մարդը ճանչնալնուն համար։

Ռօպէր Լը Շար մեկնած էր։ Լամիզոդ հրդեհի մը պէս իր բացերուն մէջ տրոզ երկու սիրահարներու բուռն տարփանքը թոյլ չէր տուած որ ներկային նկատմամբ յատակաւոր ըլլան և ապագային համար ալ՝ հեռատես։ Տը Մօրալ մարքիզուհին, որուն ամուսնական արժանապատուութիւնը վիրաւորուած ու ինք դժբախտ կեանքի մը մատնուած էր, ուխտադրուժ երկան մը պատճառու, ինքզինքը զերծ կը զգայ հաւատարմութեան և հնազանդութեան մտին ըրած երդումէ ըռնելէ։ Ռօպէր Լը Շար չէր յարգած բացակայ ամուսնոյն ընտանեկան յարկը, որուն բան մը չէր պարտեր սակայն։

Իր զաւակը, գեղադէմ Անարէ, խարտեաշ և գանգուր մազերով, երկուքէս տարու, քանի՛ կը մեծնար, այնքան ուելի չարաճճի ու սիրուն կը դառնար։ Երբ Օրօր մարքիզուհին կը տեսնէր Անարէի մտենալը, թեւերուն մէջ կը սեղմէր արդան, աննկարագրելի խանդաղատանքի և անձկալից ամաթապարտութեան խառն զգացումով։ Իրաւ է որ ցաւ ու խղճի խայթ չէր զգար իր ամուսնոյն ու դահիճին հանդէպ, բայց կրնար նոյնքան ապահովութեամբ ըսել թէ խիղճ չէր տանջեր զինքը, երբ անմեղ աղան կը գրկէր թեւերուն մէջ։ Ի զուր իր իրաւունքներուն վրայ կը պնդէր, արդարացումներ առալ կը բերէր, որոնց մասին ժլատ չէ սերը, առարկելով թէ ամուսնական Գաղղոթայի մը մէջ ապրած էր։ Օրօր կը տառապէր, խորհելով թէ անսագիւտ կին մը չէր ալ ևս։ Իր անբծութիւնը կորսնցնելէն յետոյ կը վարաներ զանկին անբիծ ճակտին վրայ ծռիլ։ Չէ՞ մի որ այդ զաւակը ծնած էր այնպիսի մարդէ մը զոր բնաւ չէր սիրեր։ Թերեւս, օրին մէկը, Անարէ, յանուն իր հօր, որուն տիրաղսները և աղնուականներու յատուկ գոռոզութիւնը պիտի ժառանգէր, մօրը յանցանքը երեսին տար ու անիծէր, եթէ երբեք իրազեկ ըլլար գործին։

Օրօր չնացող կին մըն էր։ Ամուսինն ալ չնացող չէ՞ր միթէ։ Բայց միևնոյն բանն է։ Մարքիզուհին, իր կնոջական ամօթխածութեամբ, պարտաւոր էր պահպանել ամէնէն նուիրական բաները, այսինքն ընտանեկան պատիւը և գերդաստանին յարատեւումը։ Մարքիզին յանցանքներն ու սխալները իրմէ զատ ուրիշը չէին աղարտեր։ Մարքիզուհին, որ պատասխանատու էր ամբողջ ընտանիքի մը պատմական փառքին, կրնար զոհ ըլլալ, բայց իրաւունք չունէր ընդվզող մը ըլլալու, որուն մեղապարտ տարութիւնը պիտի արտաւորէր Մօրալ գերդաստանին ազնուական դրոշմը։

Շատ ուշ էր արդէն... Ռօպէր Լը Շարի մեկնումէն յետոյ, Օրօր մարքիզուհին կը նշմարէր թէ անդարմանելի իրողութիւն մը կը պատրաստուէր, իր առաջադիմ կեանքին մէջ նոր անձկութիւն մը աւելցնելով։ Այդ իրողութեան պատճառաւ մարքիզուհին պիտի ստիպուէր սուտ խօսելու, սոսկալի ու կաշկանդուած կեանք մը տարելու, ուրիշ չատ ուելի նախընտրելի կը գտնէր մահը։

Ա՜հ, ինչո՞ւ համար Ժանն Տանարէ չէր նախազգացած այդ ամէնը։ Ինչո՞ւ համար պայծառ չէր տեսած ամէն ինչ։ Եթէ հարիւր տարի ալ ապրէր, դար